

Advies Sociale Veiligheid Campus KUN/AZN

Amsterdam, 7 mei 1998

Harm Jan Korthals Altes
Julia Mölck

Inhoudsopgave

1	Opdracht en aanpak	3
1.1	Opdracht	3
1.2	Methoden	3
1.3	Modulaire indeling gebouwen en terreinen	4
1.4	Meting onveiligheidsgevoelens onder studenten	5
2	Onderzoeksresultaten	7
2.1	Voor het gehele terrein geldige resultaten	7
2.2	Resultaten per module	8
2.3	Veiligheid van studenten	14
2.4	Conclusies	17
3	Advies en conclusies	19
3.1	Groenconcept en terreininrichting	19
3.2	Verlichting	21
3.3	Objecten op het terrein	22
3.4	Gebouwen	22
3.5	Organisatie en communicatie	23
3.6	Pilot Project terreininrichting	24
	Bijlagen	26
Bijlage I	Lijst van geïnterviewden	27
Bijlage II	Aandachtssituaties verlichting	27
Bijlage III	Literatuur	29
Bijlage IV	Overzichtsmatrix aanbevelingen	30
Bijlage V	Veiligheidsvragen van de algemene studentenenquête 1996	32
Bijlage VI	Kaarten (in losse bijlage)	34

1 Opdracht en aanpak

1.1 Opdracht

In 1994 is het project 'Preventie Criminaliteit' op de campus van KUN/AZN van start gegaan. In het kader van dit project is in februari 1997 opdracht gegeven aan Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP) om een onderzoek te doen naar de sociale veiligheid van gebouwen en terreinen op de campus. Doel van dit onderzoek is om op basis van een inventarisatie van sociaal onveilige situaties aanbevelingen te doen voor maatregelen ter verbetering van de veiligheid.

Het onderzoek betreft de gebouwen van de universiteit alsmede de terreinen tussen deze gebouwen, de terreinen rond ziekenhuisgebouwen inbegrepen. Aanvankelijk was voorgesteld de gebouwen van het ziekenhuis ook in het onderzoek mee te nemen, doch dit werd door het ziekenhuis vanwege de ingrijpende renovaties die voor de korte en middellange termijn op stapel staan voor de meeste ziekenhuisgebouwen, niet nuttig gevonden.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode maart-mei 1997 en heeft geleid tot voorliggende rapportage.

In de rapportage zijn ook de belangrijkste gegevens over veiligheid uit de studentenenquête 1996 opgenomen. Deze vragen worden ter ondersteuning van deze rapportage geanalyseerd en verwerkt.

Achterin het rapport zijn *kaarten* opgenomen, die de onderzoeksresultaten en de aanbevolen maatregelen *visualiseren*.

1.2 Methoden

Het onderzoek rust op vier pijlers: observaties, interviews, literatuurstudie en studentenenquête. Geen enkele van deze pijlers was op zichzelf sterk genoeg om het onderzoek te kunnen dragen, maar te samen geven zij een betrouwbaar beeld van de werkelijkheid.

De methoden kunnen als volgt worden gespecificeerd.

- **Observaties:** er werd een raster van 200 x 200 m. over de kaart van het gebied heen gelegd, waarmee bewust een toevallige selectie van observatiepunten werd samengesteld. Op elk van deze punten werd zowel overdag als 's avonds geobserveerd door een deskundige op het gebied van sociaal veilig ontwerpen. De feiten en indrukken werden voor elk punt op papier vastgelegd.
- **Interviews:** door de opdrachtgever werd een lijst van 10 contactpersonen samengesteld, verdeeld over verschillende gebouwen en diensten, waarvan verwacht werd dat zij informatie over sociaal onveilige situaties in hun werkgebied zouden hebben alsmede wellicht ook suggesties ter verbetering van die situaties. Deze personen werden persoonlijk of telefonisch geïnterviewd met behulp van een gestructureerde vragenlijst. In de bijlage is een lijst van geïnterviewde personen opgenomen. In de concept-versie van deze rapportage is terwille van de controleerbaarheid door de opdrachtgever daar waar door de geïnterviewden stelling genomen wordt, vermeld wie de informant was.
- **Literatuur:** het onderzoek 'sociale veiligheid' valt, zoals in 1.1 opgemerkt, in het kader van een breder project. Dit project bevatte een nulmeting onder het personeel van een aantal ziekenhuis- en universiteitsgebouwen, die gehouden is in september 1995. De nulmeting behelsde een schriftelijke enquête. Sommige respondenten maakten spontaan melding van onveilige situaties. Van die meldingen is een lijst samengesteld, die voor het onderzoek 'sociale veiligheid' goed van pas kwam.

- Studentenenquête: deze bevatte open vragen over problemen die studenten ondervinden met de veiligheid op het terrein. Bij 315 van de 992 formulieren waren de open vragen geheel of gedeeltelijk ingevuld en konden hiervan gegevens worden verwerkt.

1.3 Modulaire indeling

Het 'Handboek Veilige Zorginstellingen', 1995, geeft een methode voor een gestructureerde risico-analyse. Het handboek noemt dit het Ruimte Risico Inschattings Model (RRIM). Belangrijk daarin is dat het complex van gebouwen en terreinen in modules wordt ingedeeld en dat deze modules apart beoordeeld worden.

Conform deze methode werd de campus in overleg met de opdrachtgever in 5 modules ingedeeld. Het betreft clusters van gebouwen met een overeenkomst in bouwjaar en/of functie, de bijbehorende parkeerterreinen en groengebieden inbegrepen.

Aldus ontstonden de volgende modules:

- Module A: A-faculteiten;
- Module B: B-faculteiten;
- Module C: faculteit der Medische Wetenschappen;
- Module D: bestuursgebouw;
- Module E: omgeving ziekenhuis Radboud;
- Module F: sportcentrum.

Onderstaand volgt de begrenzing en een korte impressie van de vijf modules. Achterin het rapport is ook een duidelijke *kaart* van de modulaire begrenzingen opgenomen. Deze is transparant uitgevoerd, zodat hij over de andere kaarten heen kan worden gelegd.

Module A: In het zuiden van het gebied rond de Thomas van Aquinostraat zijn de A-faculteiten gesitueerd. De module A is omsloten door de Erasmuslaan, de Montessorilaan en de Heyendaalsweg. Op het terrein van deze module zie je overdag studenten druk heen en weer lopen. Ook bij donker is het in verhouding met de andere modules goed bezocht met name rond het Erasmusplein, de collegezalen en de horecafaciliteit in de buurt ervan is het ook bij donker tot ca. 23:00 levendig. Toch kent deze module vele onoverzichtelijke wegen met aantakkingen en nissen wat tot gevoelens van onveiligheid leidt.

Module B: Het gebied van de module B, de B-faculteiten, is ten oosten van de Heyendaalsweg tussen spoorweg en de Botanische Tuin gelegen. Het Agricolaparkerterrein hoort bij deze module. Dit is een gevreesd parkeerterrein omdat het qua criminaliteit en onveiligheidsgevoelens hoog scoort. De B-faculteiten zijn afgegrensd door een hek dat vanaf 23:00 uur op slot zit. Dit heeft een hoge waarde voor inbraakpreventie. Minder gunstig is het gebruik van achter op het terrein staande gebouwen voor tentamens. Studenten zijn niet bekend op het terrein, de examenlocatie is voor hen moeilijk te vinden en de route erheen is bij donker niet prettig.

Module C: Het gebied van de faculteit der Medische Wetenschappen is omsloten door de straten Geert Groteplein, Gerard van Swietenlaan, Heyendaalsweg en Kapittelweg. Het parkeerterrein en het gebouw van Trigon aan de noordkant van de Kapittelweg hoort ook nog bij de faculteit. Kenmerkend voor deze module is dat deze overdag veel door studenten wordt bezocht maar bij donker leeg is. De gebouwde structuur kent veel nissen en anoniem vormgegeven gevels. Verder zijn veel van de voorzieningen voor het stallen van fietsen niet op een veilige plek geplaatst (zie ook paragraaf 3.3).

Module D: Het gebied rond het bestuursgebouw en het bosrijke parkeerterrein aan de St. Annastraat is een module op zich. Naast de St Annastraat is deze module door de Erasmuslaan, de Montessorilaan en het Holwerdapad omsloten. Ter hoogte van het gebouw van de Tandheelkunde hoort bij deze module ook het gebied tot de René Descartesdreef. Deze module kent donkere verlaten plekken en een bushalte die regelmatig met kloppend hart gebruikt wordt.

Module E: De rest van het gebied hoort bij het ziekenhuis. Deze module is omsloten door de St. Annastraat, Erasmuslaan, Heyendaalsweg en Geert Grooteplein. De noordelijke hoek die gelegen is tussen Gerard van Swietenlaan, Kapittelweg en St. Annastraat hoort ook bij deze module. Het feit dat de drukke voorkant van het ziekenhuisgebouw en de P. van Leydenlaan alsmede het gebouw van de beveiligingsdienst in deze module gelegen zijn maakt de situatie in deze module veiliger dan die in de andere modules. Daartegenover staat dat de achterkant van het ziekenhuisgebouw eenzaam en onoverzichtelijk is en qua onderhoud tegen valt. Dit is een *no-go area*, dat wil zeggen gebieden of routes die men nadrukkelijk mijdt.

Module F: Het sportcentrum zuidelijk van de Agricolaplaats wordt omsloten door de Heyendaalsweg, de Kwekerijweg en in het oosten de Botanische Tuin. De ingang van de sportaccommodatie ligt aan de zuidelijke kant van het gebied: aan de Kwekerweg. Hier is het overdag maar met name laat in de middag en 's avonds druk. Studenten en medewerkers van de universiteit en het ziekenhuis zijn de bezoekers van het sportcentrum. In de winter zijn de velden naast en achter het gebouw bijna uitgestorven. Het gebouw kent de typische nadelen van een oud gebouw: ongunstige routes, onveilige kleedkamers en de eerste tekenen van verloedering. Door heel goed beheer en persoonlijke inzet is dit echter opgevangen. Het terrein achter en naast het gebouw kent onoverzichtelijke plekken.

1.4 Meting onveiligheidsgevoelens onder studenten

Voor het in kaart brengen van sociaal onveilige plekken werd aanvankelijk geheel geleund op observaties en interviews met personeelsvertegenwoordigers. Informatie van de kant van studenten werd nog gemist. In deze lacune bleek echter te kunnen worden voorzien via de enquête die jaarlijks gehouden wordt onder studenten aan de KUN. Bij de enquête van 1996 was in het gedeelte 'veiligheid' een aantal open vragen opgenomen. De antwoorden op deze vragen zijn ter ondersteuning van de rapportage 'Advies sociale veiligheid campus KUN' geanalyseerd en verwerkt.

De procedure van de studentenenquête die jaarlijks gehouden wordt onder studenten aan de KUN is als volgt. 2020 studenten kregen tegelijk met de inschrijfformulieren de vragenlijst van de algemene studentenenquête toegestuurd. 992 studenten hebben de vragenlijst geretourneerd (49% respons). 315 studenten van deze groep hebben de open vragen over veiligheid (vragen van de studentenenquête, zie bijlage V) ingevuld (dat wil zeggen 32% respons op de open vragen en 9% respons op alle gemailde studenten). Vrouwen zijn in de responsgroep oververtegenwoordigd. Van de responderende studenten is 64% vrouw terwijl in de totale populatie het aantal vrouwelijke studenten iets meer dan de helft bedraagt: 57%. Bij de respons op de open vragen over veiligheid was de oververtegenwoordiging van vrouwen nog sterker.

De open vragen zijn met behulp van de software SPSS onderzocht. Daartoe werden de gegevens in rubrieken ingedeeld, waarna frequentie- en kruis-

tabellen konden worden uitgedraaid.

Door deze procedure ligt in de presentatie het accent op de 'koele cijfers' en zijn de emoties uit de resultaten weggefilterd. Uit de formuleringen blijkt echter dat veiligheid een gevoelig onderwerp is voor met name vrouwelijke studenten. De emoties komen via de formulering van de antwoorden van de open vragen goed over: ze zijn bang niet serieus te worden genomen, als angsthais te worden gezien of vertrouwen hun eigen gevoel niet: 'ik weet ook niet waarom ik de bospaden niet gebruik...'; 'misschien verbeeld ik me iets...'; 'het is alleen maar een gevoel...'; 'ik zeg het niet graag, maar...'.

In de *algemene* rapportage over de studentenenquête is reeds over de volgende variabelen gerapporteerd: de gebeurtenissen die verband houden met veiligheid, de als onveilig ervaren plekken, de bekendheid met de instanties en met voorlichtingsmateriaal met betrekking tot veiligheid. Voor de volledigheid volgt hier een kort overzicht van de resultaten. De volledige vraagstelling zoals die in de enquête stond is opgenomen in bijlage V. Het betreft hier 'gesloten' vragen, dat wil zeggen met voorgecodeerde antwoordcategorieën.

- Het slachtofferschap is vergelijkbaar met dat van personeel: rond 18% is slachtoffer geworden van enig delict in het afgelopen jaar.
- Fietsendiefstal is het meest voorkomende delict (slachtofferschap ligt rond 8%).
- Er is qua slachtofferschap geen verschil tussen vrouwen en mannen, behalve waar het gaat om seksuele delicten; daar ligt bij mannen het slachtofferpercentage rond 1%, bij vrouwen rond 3%.
- Studenten zijn goed bekend met universitaire instanties en contactpersonen die het veiligheidsbelang behartigen: 76% kent het bestaan van de vertrouwenspersoon seksuele intimidatie (vrouwen: 84%; mannen: 62%) en 51% kent de Universitaire Dienst Beveiliging (mannen: 60%; vrouwen: 46%).

Voor het onderzoek naar sociaal onveilige situaties zijn deze resultaten van de 'gesloten' vragen niet direct bruikbaar; daarvoor diende dan ook de nadere analyse van de *open* vragen. De analyse van de antwoorden op deze open vragen is opgenomen aan het eind van het volgende hoofdstuk (paragraaf 2.3 en 2.4).

2 Onderzoeksresultaten

2.1 Voor het gehele terrein geldende resultaten

- Het gebied is als bos gedacht en niet als publieke campus. "Het terrein was een landgoed dat beetje bij beetje in een campus werd omgevormd". Die gemengde functie blijkt in de praktijk uit oogpunt van sociale veiligheid moeizaam te werken. De gemeente ziet als haar belang dat het terrein een bosachtig karakter behoudt. Zij ziet het als de 'Groene Long van Nijmegen'. "Het is dus niet mogelijk van het campus-bos een campus-gras te maken." Rond sommige gebouwen, bijvoorbeeld Tandheelkunde en Han-Fortman-Centrum, is de beplanting van gras of het is een soort rotstuintje erom heen. "Maar dat moet je niet te vaak doen".
- Verkeersstromen zijn niet gebundeld waar dat wel zou kunnen om een gunstig veiligheidseffect te bereiken.
- Alle parkeerterreinen kennen in meerdere of mindere mate problemen zoals slechte verlichting, onoverzichtelijkheid, geen sociale ogen, aan de randen dichtgegroeid, bomen met te diep hangende takken, onregelmatig wegdek, parkeervakken nauwelijks in het wegdek aangegeven.
- Verschillende gebouwen kennen gangen onder de grond, die zijn bijna allemaal een 'enge plek'. Soms ligt een gang op het niveau van de begane grond en dan valt het met de onveiligheid zelf nog wel mee, maar dan is de kans gemist voor toezicht op de omgeving. Voor de verbinding van twee gebouwen bestaan echter ook andere, veiliger oplossingen. Het referentievoorbeeld is op de campus zelf te vinden, in de A-faculteiten: bij het gebouw aan de Erasmusplein is een transparante gang op het niveau van de eerste verdieping dus met zicht vanaf het plein in de gang en van de gangen op het plein. De gang zelf is veilig en draagt ook nog eens bij aan de veiligheid van de omgeving.
- Struiken, bomen, bosschages en bossen zijn een probleem op het terrein, door de studenten vaak als angstaanjager genoemd en door de beveiligingsdienst al vaak aan de kaak gesteld. Dat komt soms door de keuze van de beplanting zelf, los van het onderhoud. Soms is niet het type beplanting het probleem, maar het onderhoud. De diensten groenvoorzieningen lijken geïnteresseerd in de verbetering van de veiligheid van het terrein maar hebben al lang geen bericht meer gekregen wat er moet gebeuren. De Dienst Beveiliging zei dat al vaker iets aan de diensten groenvoorzieningen doorgegeven was, echter zonder dat daarop actie volgde. Het ontbreekt aan communicatie! Het lijkt erop als of allen hetzelfde willen, maar denken dat de ander het juist niet wil.
- Op stille, afgelegen plekken kan bij donker geen functie - zoals bijvoorbeeld het afnemen van examens op het gebied van de B-faculteiten - plaatsvinden omdat de onveiligheidsgevoelens voor mensen die niet bekend zijn op het terrein te hoog scoren. Bij die plekken hoort ook het westelijke gedeelte van de A-faculteit (Th. v. Aquinostraat) tot aan het café vlak voor het Erasmusplein. Ook voorzieningen zoals bushaltes of telefooncellen die op stille, afgelegen plekken gesitueerd zijn vormen angstaanjagers. Uit de studentenenquête kwamen vooral de bushaltes rond Tandheelkunde als enge plek naar voren.
- De verlichting op het terrein is niet in evenwicht. Veel plaatsen zijn óf slecht verlicht óf verblindend verlicht. Heel veel van de verlichting op het buitenterrein is gerealiseerd met een bolle armatuur. Deze soort verlicht wel heel helder maar ook heel fel; afhankelijk van de situatie soms zelfs verbindend. Waar deze soort lamp

samen met gewone lampen (op hoge palen met langwerpige TL-buis) gebruikt wordt valt het mee. Wordt echter alleen de ronde lamp gebruikt en is er nauwelijks een andere lichtbron dan treden verblindingsverschijnselen op.

Een ander probleem van de lamp is de brede uitstraling: het licht gaat alle kanten op dus ook naar boven, maar daar waar je het licht nodig hebt is het onvoldoende. "Het straalt alle kanten op maar niet naar de fiets. Ik kan het slot nauwelijks zien".

- Vele blinde muren, d.w.z. geen ramen of alleen kleine, ondoorzichtige ramen. Soms zijn de ramen wel groot genoeg, maar is het uitzicht door struiken dicht gegroeid. Ook bij nieuwbouw zoals het Trigon-gebouw is de kans op toezicht van het terrein via de ramen niet benut.
- Mensen nemen elkaar als deskundigen niet serieus genoeg. Ook zo iemand als de vertrouwenspersoon voor seksuele intimidatie wordt niet als deskundige gehoord, terwijl ze de plekken kent waar iets gebeurd is. Ervaringen van het personeel en aanbevelingen van deskundigen zijn ook voor de toetsing van nieuwbouwplannen van waarde. De potentie is echter reeds voorhanden: "Van nieuwbouwplannen weet ik niets af. Op zich zou ik wel betrokken moeten worden in mijn functie als vertrouwenspersoon. "Nu in de eindfase zie ik dat maatregelen die aanvankelijk waren ingebouwd op grond van mijn opmerkingen, toch weer geschrapt zijn". "De toekomstige bewoners moeten participeren door het gebouw vooraf te toetsen".
- Fietsen worden lang niet altijd goed op slot gezet, veelal wordt maar één slot aangetroffen en/of wordt het slot nergens aan vast gemaakt (ook in situaties waartoe het fietsenrek daartoe wel de gelegenheid geeft).
- Het 'samen voor een veilige campus'-gevoel is nog ver te zoeken. Hoewel een "er wordt veel gestolen" gevoel wel bestaat bij het personeel, heeft men zich neergelegd bij het gebrek aan alertheid van de collega's.
- Bij *nieuwbouwplannen* wordt toegangscontrole voorgesteld en beperking van het aantal ingangen tot één. Eerder minder dan méér videobewaking, want het idee van "Big brother is watching you!" spreekt niet iedereen evenzeer aan. De gebouwmanagers zouden vóór het treffen van een dergelijke maatregel goed hun oren bij de gebruikers te luisteren moeten leggen om zeker te weten dat er *draagvlak* voor een dergelijke maatregel is.

2.2 Resultaten per module

Module A

Scoort hoog in de onveiligheidsbeleving. Dit blijkt uit de interviews, maar nog sterker uit de studentenenquête. Veel criminaliteit: diefstal fietsen en graffiti; waardevolle goederen en favoriete gebouwen voor actie-groepen; aanranding, overval en een tijd geleden een verkrachting. Vandalisme is een groot probleem van de A-faculteiten: "Er wordt veel geld aan vandalismebestrijding uitgegeven. Dat is dan tegen graffiti, beschadigde lantaarnpalen, plakken van papier en vandalisme door actie-groepen."

Verkeersonveiligheid ontstaat doordat voetgangers op de Erasmuslaan lopen in plaats van op het bospad, dat hieraan evenwijdig ligt (Leoniuspad). Op de straat is geen trottoir gesitueerd, men loopt dus op de auto-rijbaan. De reden van dit verkeersgedrag is, zo weten we uit de studentenenquête, dat het bospad psychologisch langer lijkt en dat het bij donker als zeer onveilig wordt ervaren.

Op het Erasmusplein en het plein op de Thomas van Aquinostraat waar een kroeg is gesitueerd is het ook 's avonds nog druk. De pinautomaat van de

ABN/AMRO echter, is aan het westelijke gedeelte van de straat geplaatst en vormt bij donker op deze verlaten plek een uitnodiging voor een overval.

De A-faculteiten zijn door een dicht woud omsloten. Uit de observaties blijkt dat het een onoverzichtelijk gebied is met veel hoeken en paadjes. De enige veilige mogelijkheid er naar toe te komen is via de Heyendaalsweg. Alle andere routes worden als erg onveilig ervaren (studentenenquête en interview). De onveiligheidsbeleving uit zich in concreet vermijdingsgedrag. Er wordt ver omgefietst: "Ik adviseer de mensen die bij donker moeten lopen of fietsen om via de Houtlaan te gaan". De wegen *in* de A-faculteiten worden bij donker gemeden: "'s Nachts ben ik er liever niet - dat geldt trouwens ook voor alle collega's". Dit zijn dus 2 typen vermijdingsgedrag: qua plaats en qua tijd.

Uit de studentenenquête komt naar voren dat een groot aantal van studenten zich op de Erasmuslaan en op de Thomas van Aquinostraat onveilig voelt. De zijpaden van de Thomas van Aquinostraat en de bospaden tussen de Erasmuslaan en de Thomas van Aquinostraat scoren ook hoog in de onveiligheidsgevoelens van studenten. In feite gaat het om het hele gebied in de module A en om de hele Erasmuslaan. Belangrijkste oorzaken zijn slechte verlichting en te weinig sociale controle/geen toezicht. Verder spelen een kleine rol de categorieën 'ongure types' en 'onveilige naam'. Het specifiek probleem van de Erasmuslaan is dat hij geen trottoir kent en zodanig niet geschikt is als voetgangersroute. En toch wordt de Erasmuslaan, ook overdag, als voetgangersroute gebruikt. Overdag lijkt de hoofdroute, zoals eerder opgemerkt, korter dan het bospad Leoniuspad en bij donker is de sociale controle op de Erasmuslaan beter dan op het bospad omdat er naast algemene verkeer en het eventueel andere voetgangers ook bussen van het openbaar vervoer rijden. Er is een tekort aan veilige fietsenrekken op het maaiveld en er zijn onveilige fietsenkelders onder de grond. Omdat het personeel nu afzonderlijke afsluitbare fietsenruimtes in de fietsenkelders heeft, worden minder fietsen van het personeel gestolen. Dat geldt echter niet voor de studenten die hun fietsen in een openbaar toegankelijke fietsenkelder moeten plaatsen. Het slachtofferschap van het delict fietsendiefstal ligt dan ook behoorlijk hoog.

Module B

Het terrein wordt als onveilig ervaren door studenten die alleen maar voor hun examen naar de achter op het terrein staande gebouwen van de B-faculteit toe moeten en verder niet bekend zijn op het grondgebied van deze module.

Het Agricolaparkerterrein hoort bij deze module. Het werd als extreem onveilig ervaren. Reden ervoor is enerzijds het hoge aantal gepleegde auto-inbraken en -diefstallen. Anderzijds draagt het onoverzichtelijke terrein aan de onveiligheidsgevoelens bij. Het is zo dat de mensen als het ware naar hun auto's moeten *zoeken*. Verder is illustratief voor de onveilige situatie de gewoonte van portiers die 's avonds dienst hebben om rond 18:00 hun auto's om te zetten zodat ze op een parkeervak naast de Heyendaalsweg komen te staan.

Het Agricolaparkerterrein is "onoverzichtelijk, er zijn veel bosjes omheen waar mensen zich kunnen verbergen en bovendien veel bomen er op". Bovendien wordt gevreesd dat de mensen van de toekomstige restaurantvestiging die later op de dag komen en dus ook later weer vertrekken alleen maar op de parkeerplaatsen achteraan terecht komen. Voor hen is het belangrijk met name bij donker niet helemaal achteraan naar hun auto toe te moeten gaan. "Mensen voelen zich niet prettig. Ze hebben onregelmatige

werktijden. Het is dus voor hun moeilijk om te carpoolen. Er zijn veel vrouwen onder het personeelsbestand... Verkrachting komt helaas nogal eens voor op het universiteitsterrein".

Naast dit probleem op het buitenterrein zijn er ook *binnen* problemen. Binnen de gebouwen van de B-faculteiten zijn lange ondergrondse gangen. "De kelders onder het gebouw zijn overdag en bij donker unheimisch. Deels zijn ze met behulp van camera's beveiligd. Dat dient echter alleen maar ter beveiliging van goederen". Slechts een kleine groep heeft iets in die gangen te zoeken, maar voor die selecte groep vormen ze een behoorlijk onveiligheidsprobleem. Volgens de geïnterviewde hoofdportier zijn in de B-faculteiten weinig inbraken van buiten af. Rond 20 jaren geleden is er ooit een moord gepleegd. "De mensen spreken er nog steeds van".

Bij *nieuwbouwplannen* wordt door geïnterviewden *toegangscontrole* voorgesteld en beperking van het aantal ingangen tot één.

Module C

De faculteit der Medische Wetenschappen is sterk bij de verbouwingswerkzaamheden betrokken. Dat is op zich al niet zo prettig. Gebouwen hebben veelal blinde muren. Hoekige verkavelingsstructuur, met onoverzichtelijke nissen. Achterkant van de gebouwen unheimisch en zonder sociale ogen. Fietsenrekken op plaatsen zonder toezicht.

Het parkeerterrein (P5) aan de Laan van Scheut/ Kapittelweg is slecht verlicht en er is geen zicht op, mede omdat het Tricongebouw kleine ramen heeft. Typische plaats waar de gelegenheid tot het plegen van auto-inbraken en -diefstallen groot is.

Het personeel organiseert zich zelf tegen de onveiligheid: "Ik weet dat sommigen met elkaar afspraken hebben om gezamenlijk naar het gebouw te gaan".

Module D

Vanaf 19:00 uur werkt er niemand meer in het bestuursgebouw. Dus is er vanaf dit moment ook geen toezicht meer op het parkeerterrein en op het Holwerdapad naar de St. Annastraat toe. Naar eigen denken hebben de mensen in het bestuursgebouw een "soort ideale positie omdat het gebouw waar ze werken aan de grote weg ligt...Natuurlijk gaat niemand de weg zuidelijk van de Thomas van Aquinostraat of van daar naar het zuiden door het bos". Het Leoniuspad, parallel aan de Erasmuslaan, wordt ook overdag gemeden: "Bij donker of soms ook overdag gaat men langs de Erasmuslaan en niet op het pad door het bos parallel aan de laan". Diefstallen van auto of fiets gebeuren zelden. De sociale ogen vanuit het gebouw houden het buitenterrein onder controle: "De betrokkenheid onder de medewerkers is vrij groot omdat je door de raam óf naar de St. Annastraat óf naar het kleine parkeerterrein direct voor het gebouw kijkt." De sociale controle gaat nog verder want "je weet ook bij wie van de medewerkers welke auto hoort".

Over de veiligheidssituatie *in* de gebouwen werd een heel duidelijke uitspraak gedaan: "Sinds wij een toegangscontrole via pasjes hebben voelt men zich veilig".

Het bestuursgebouw is ook van binnen redelijk veilig. Als gevolg van de sterke compartimentering is de sociale controle goed. Het openbare gebouw is van een balie voor de eerste opvang van bezoekers voorzien. Het gebouw

is overzichtelijk ontworpen, kent een goede daglichttoetreding en heeft een aantrekkelijke sfeer. Ook de kamers in de kelder van het gebouw hebben ramen en kijken onder andere op het pad bij de St. Annastraat uit. Helaas is de beplanting ook hier deels zo hoog en dicht dat sociale ogen hun werk niet meer kunnen doen.

Het Holwerdapad maakt een rare bocht voordat het met een voor fietsers ingewikkeld systeem op de St. Annastraat uitkomt. Voor een veilige route zijn bochten en ingewikkelde aansluitingen geen gunstige uitgangspunten. Vanuit het bestuursgebouw kijken echter sociale ogen op het pad, waardoor het genoemde negatieve veiligheidseffect verzacht wordt. Hier ligt een kans om door snoeien van groen de effectiviteit van de informele controle te optimaliseren.

De buitenruimte van de bestuursgebouwen is overzichtelijk en wordt door de medewerkers in het gebouw in de gaten gehouden. Voor hun zijn parkeerplaatsen direct voor het gebouw gereserveerd. Van auto-inbraken of -diefstal is geen sprake. De fietsenstalling wordt nauwelijks gebruikt. Deze is qua aanzien niet aantrekkelijk en erg donker; mogelijk ontmoedigt dit het gebruik.

Het parkeerterrein tussen het bestuursgebouw en de Thomas van Aquinostraat (P6) is onoverzichtelijk, vakken worden niet in het wegdek aangegeven, bomen hebben laag hangende takken en belemmeren het zicht op verkeersborden. Tussen de kleinere zuidelijke parkeerplaats en de grotere parkeerplaats is een niveauverschil. Dit draagt aan de onoverzichtelijkheid bij. Het bos grenst aan de parkeerplaats: een ideale vluchtmogelijkheid voor potentiële daders.

Bij de module D hoort het groengebied tussen Montessorilaan en Comeniusstraat. De open plekken in het bosachtige landschap worden voor recreatie gebruikt. Helaas vormen ze met name bij donker een onoverzichtelijk, angstaanjagend gebied. Tussenin zijn kleine parkeerplaatsen gesitueerd; deze dragen aan de onoverzichtelijkheid bij.

Module E

De module E, de omgeving van het ziekenhuis, kent drie zones:

- tussen Erasmuslaan en de achtergevel van het ziekenhuisgebouw Radboud Centraal, west en oost (*zone 1*);
- de voorkant van het ziekenhuis: Geert Groteplein met het kasteeltje en de beveiligingsdienst (*zone 2*);
- het gebied op de hoek St. Anna/Kapittelweg (*zone 3*).

Zone 1 is een gebied met dicht rhododendronbos en onoverzichtelijke hoeken met name aan de achterkant van de ziekenhuisgebouwen. Paden lopen dood, het einde is niet te zien. Dit zou zeer onveilige situaties kunnen opleveren, ware het niet dat in deze zone niemand iets te zoeken heeft. In deze zone is dan ook nauwelijks verkeer, fietsers noch voetgangers. Als er iemand door heen moet gaan (bijvoorbeeld voor onderhoudswerk) is er sprake van een hoge mate van onveiligheidsgevoelens (Han-Fortman-Centrum, dienst groenvoorzieningen). Net als bij de eerder genoemde ondergrondse gangen in module B is dit een onveiligheidsprobleem voor een kleine groep, maar voor die selecte groep wel een groot probleem.

In het zuidelijk deel van de zone liggen wel functies (fietsenrekken en parkeerplaatsen) die een publieksstroom, al is het een kleine, met zich meebrengen. Hier doet zich voelen dat de kunstmatige combinatie van bosgebied en campusterrein voor de veiligheid moeizaam is.

Hoewel er achter het ziekenhuis bankjes staan zijn er in deze zone geen verblijfsplekken die daadwerkelijk voor recreatie gebruikt worden. De potenties die het gebied voor recreatie heeft worden niet benut, maar gezien de vele nog onopgeloste veiligheidsproblemen hoeft men daar niet rouwig om te zijn. Men zou immers het publiek onnodig blootstellen aan risico's. Ter hoogte van de St. Annastraat is een slecht verlicht voetpad. De hoek Descartesdreef/St. Annastraat is van een rotstuint voorzien. Een mooi en bovendien veilig ontwerp maar helaas slecht onderhouden; de struiken zijn nu vrij hoog en de grond is met onkruid overwoekerd, waardoor het zicht belemmerd wordt en er geen aangename sfeer van uit gaat. Met een beter onderhoud is er een veilige hoek van te maken.

Zone 2 is de voorkant van het ziekenhuis. Hier is het heel druk, goed overzichtelijk en ook goed verlicht. De nieuwe parkeergarage is een aanwinst voor het terrein; deze is sociaal veilig ontworpen. Ook het dak van de garage is aantrekkelijk. Het wordt daadwerkelijk als verblijfplaats gebruikt. Het fietsenrek is veilig omdat het goed zichtbaar is en beugels biedt om de fietsen aan vast te ketenen.

Op het parkeerterrein (P2) zijn de parkeervakken netjes in het wegdek aangegeven, helaas belemmeren struiken op het zuidelijke gedeelte van het parkeerterrein op sommige plaatsen het zicht naar het trottoir en naar de straat. Het noordelijke gedeelte van dit parkeerterrein biedt wel vrij zicht op en vanaf de straat.

Bij het Han-Fortman-Centrum is de verlichting van de gevel van het huis en de directe omgeving wel goed, als de schijnwerpers tenminste niet gestolen zijn (ze waren voor begin van dit onderzoek gestolen). Maar de verlichting van het parkeerplaatsje en de plek waar de fietsenrekken zijn valt tegen: "Het licht straalt alle kanten op maar niet naar de fietsen. Ik kan het slot nauwelijks zien". De cursisten hebben niet de mogelijkheid hun auto's in de buurt van het huis te parkeren omdat op de René Descartesdreef een parkeerverbod is en de parkeerplaatsen alleen maar voor vergunninghouders zijn. Als oplossing voor de enge route naar het huis toe wordt door geïnterviewden voorgesteld om parkeervergunningen aan de cursisten te geven, zodat zij vlakbij het huis kunnen parkeren. Vijf vergunningen zouden soelaas kunnen bieden omdat de cursisten dan zullen kiezen voor carpoolen.

Zone 3 tussen Kapittelweg, St. Annastraat, Geert Grooteplein en Gerard van Swietenlaan is een eng stukje. Zelfs overdag wordt het nauwelijks gebruikt, noch voor recreatie -wat op zich zou kunnen omdat er mooie stukken gras tussen de rododendrons zijn- noch als doorsteekroute voor voetgangers. Bij donker wordt het helemaal niet gebruikt. Als reden zou aangegeven kunnen worden dat er geen verlichting is en omdat men het ook niet *hoeft* te gebruiken.

Module F

Het Sportcentrum van het KUN/AZN ligt verhoudingsgewijs ver af van de campus. Het gebied sluit wel op de module A en B aan maar doordat de entree van het universiteitsterrein afgekeerd is vormt het qua situering een buitenbeentje.

Het gebouw

- Oversteken bij het kruispunt verkeersonveilig. Geen verkeerslicht, vaak zijn piepende banden te horen, fietsers stappen af voordat ze oversteken.

- Parkeerterrein: voor de entree gesitueerd. Ook in drukke tijden te klein. Door parkeervakken nog redelijk overzichtelijk, 's avonds echter zonder sociale ogen. Met wisselende hoeveelheid worden auto's gekraakt of gestolen. Op het parkeerterrein is de verlichting op hetzelfde slechte niveau als bij de fietsenrekken.
- Er is nauwelijks sociale controle van de buitenkant van de entree, het parkeerterrein, het fietsenrek en de randen van het sportterrein mogelijk omdat er bijna geen woonbebouwing in de directe buurt is. Op afstand is aan de zuidelijke kant van de Kwekerijweg woonbebouwing gesitueerd. Hoewel door de grote afstand nauwelijks betrokkenheid en sociale controle te verwachten valt "belt de overbuurman de politie als iemand bij de betaalautomaat gaat kraken."
- Gebeurtenissen: diefstal en beschadiging van auto en fiets gebeurt wisselend, regelmatige pogingen van inbraak van buiten in en binnen het gebouw, met name uit de kleedkamers. Er wordt altijd aangifte gedaan. Af en toe mededelingen van seksueel getinte opmerkingen of kijkgedrag, fysiek geweld incidenteel door dronkenschap en regelmatig vandalisme van de geldautomaat en kapot geknipte hekken. Volgens de geïnterviewde zou soelaas voor de buitenruimte voor de entree bieden: verlichting, overzichtelijkheid scheppen en toezicht scheppen door sociale ogen vanaf de weg of vanuit woningen.
- Bosschages zijn regelmatig gesnoeid omdat het bij de tuindiensten geïnitieerd wordt.
- Routes niet goed gepland: naar de bushalte op de Heyendaalsweg leidt een 'wild' pad. Dit is onoverzichtelijk en niet verlicht.
- Fietsenstalling: voor het gebouw gesitueerd. De plek om fietsen te stallen is groot en onoverzichtelijk. Er zijn in de drukke tijden meer fietsen dan fietsenrekken (om 18:00 circa 300 fietsen). Ook deze plek is niet goed verlicht: te weinig en met de bolachtige verlichtingsarmatuur die diffuus licht verspreidt: het is moeilijk het fietsslot te zien.

Sportvelden

- Velden op het terrein worden door camerabewaking beveiligd. De portier - tegenover het entree gesitueerd - heeft circa zes monitoren te bekijken. Er zijn geen borden geïnstalleerd ter kennisgeving dat er camerabewaking is maar de toren met tv-toestellen bij de balie van de portier is overduidelijk. De sportvelden zelf zijn overzichtelijk (er zijn natuurlijk geen bosschages op het voetbalveld). Bij donker zijn helaas niet alle delen van de velden verlicht: het licht bereikt niet altijd de randen. Als deze onverlichte randen aan de routes naar andere velden, het blok met kleedkamers en wc's of langs het hoofdgebouw liggen ontstaat onveiligheid. Als velden niet in gebruik zijn worden ze soms niet verlicht, bijvoorbeeld het aan de oostelijke zijkant gesitueerde voetbalveld. Ook hier ontstaat onveiligheid.
- De route langs het hoofdgebouw naar de velden toe is niet verlicht. Hier is het eenzaam een donker. Vanuit de velden kan men niet op het pad kijken zodat de sociale controle van de recreanten wegvalt. Naast de recreanten wordt deze route door het personeel gebruikt om aan het eind van de avond het blok met de kleedkamers en de wc's op slot te doen. Dat wordt van zelf sprekend niet als prettig ervaren.
- Het buitenterrein is door hoge hagen omsloten. Deze vormen niet alleen een matige bescherming (er worden telkens weer nieuwe gaten ontdekt) tegen insluipers maar vormen een zichtbarrière. Dat is met name jammer aan de kant van het Agricolaparkerterrein en naar de Heyendaalsweg toe. Het Agricolaparkerterrein kent een groot aantal auto-inbraken en diefstallen. Sociale ogen vanuit de sportvelden kunnen eventueel een daling van autocriminaliteit veroorzaken. De Heyendaalsweg kent nauwelijks sociale controle omdat er niet gewoond wordt en de auto's te snel rijden om veiligheid te bieden. Helaas is de kans gemist vanuit het

sportterrein een blik op het voetpad te mogelijk te maken.

Binnen het gebouw

- Onveilige plekken in het gebouw: wc's (beter zou één centraal gelegen blok zijn), onderverdieping met kleedkamer en de twee trappenhuizen. In de gangen en trappenhuizen wordt door verschillende geluiden een galm geproduceerd. Dit geluidsniveau geeft een onprettig gevoel.
- De ontsluiting binnen het gebouw is niet logisch: het gaat te veel naar beneden en weer omhoog. Dat maakt de routing onoverzichtelijk. Bovendien worden langere afstanden afgelegd dan noodzakelijk is.
- De entree wordt van binnen het gebouw door de portier vanuit de balie geobserveerd. Met drukke tijden is een toegangscontrole georganiseerd: recreanten moeten hun 'sportpas' tonen. In de buurt van de balie is een telefoon geïnstalleerd. Door meerdere grote ramen kan men van de kantine in de entreehal kijken. Al met al een veilige entreesituatie.
- Voor waardevolle spullen kan men kleine kluizen gebruiken. Deze zijn tegenover de balie gesitueerd. Helaas is het aantal niet voldoende.

Nieuwbouw

Er is een nieuw gebouw in planning. Dit wordt door de situering aan de noordkant van het terrein en het verleggen van de entree naar het universiteitsterrein meer bij de campus betrokken. Er bestaat al een gedetailleerde inventarisatie over verbeteringen op het gebied van sociale veiligheid van het sportterrein met name het gebouw vanuit het personeel (contactpersonen zijn de heer Ypma en mevrouw Van Galen). Met deze inventarisatie moet de groep nieuwbouwplanning zeker rekening houden.

2.3 Veiligheid van studenten

In deze paragraaf worden de ondersteunende uitkomsten van de studentenenquête behandeld. De aanpak van het onderliggende onderzoek is reeds beschreven in paragraaf 1.4.

Eerste vraag: slachtofferschap

De eerste open vraag over slachtofferschap in en rond de universiteit is ingevuld door 113 respondenten. De vraag luidde: Hoe vaak ben je in het afgelopen jaar slachtoffer geweest? Een groot aantal (67) respondenten is één keer slachtoffer geweest. Daarvan is het aantal vrouwelijke studenten ruim twee keer zo groot als het aantal mannelijke studenten. Alleen vrouwen zijn 'heel vaak' of (erger nog) 'regelmatig' slachtoffer: 39 van hen zijn meerdere malen slachtoffer geweest en 4 zijn regelmatig slachtoffer. Het totale aantal malen slachtofferschap is 110 en daarvan gaat het in 75 gevallen om vrouwen.

Helaas zijn de formulieren in de regel niet zo ingevuld dat ze informatie over de soort van gebeurtenissen geven.

Vrouwen hebben vaker dan mannen te maken met delicten zoals 'seksueel getinte opmerkingen', 'ongewenste aanrakingen' en 'bedreigingen'.

Tweede vraag: plekken waar men zich onveilig voelt

De tweede open vraag van de studenten-enquête 1996 betreft plekken waar men zich onveilig voelt. 233 studenten hebben onveilige plekken op het terrein en/of in de gebouwen genoemd. Daarvan hebben 210 respondenten iets bij terreinen en 56 iets bij gebouwen ingevuld. 33 respondenten hebben bij beide onderwerpen iets ingevuld. Het aantal

vrouwen dat deze open vraag heeft beantwoord is veel hoger dan het aantal mannen: bij terreinen 182 vrouwen (86%) en 28 mannen (14%); bij gebouwen 52 vrouwen (92%) en 4 mannen (8%). De verhouding vrouwen/mannen is bij deze vraag nog sterker scheef getrokken dan bij de respons op de open vragen in het algemeen (daar is de verhouding 80%-20%). Aan de behoefte van vrouwen zich op dit punt te uiten kan de conclusie worden gekoppeld dat vrouwen niet alleen *meer* onveiligheidsgevoelens hebben dan mannen, maar ook *intenser*. Dit is geconcludeerd uit het verschijnsel dat vrouwen uitvoeriger en met meer nadruk over dezelfde gegevens rapporteren. De respons op de 'enge plekken'-vraag, die in het kader van dit onderzoek en advies buitengewoon nuttig is, wordt in het onderstaande geanalyseerd naar type plek, concrete locaties, type gebouw, concrete gebouwen en reden van onveiligheid.

Type plek waar men zich onveilig voelt

De meeste gevoelens van onveiligheid komen voor op een pad, weg of straat (64%). De overige 36% is als volgt verdeeld: 13% bos/tuin, 13% overige, 5% fietsenrekken, 5% parkeerplaatsen.

De categorie 'pad/weg/straat' is vervolgens gedetailleerd bekeken. De Erasmuslaan scoort het hoogst (78 studenten noemen deze). De Thomas van Aquinostraat en de vele vertakkingen daarvan, worden in totaal 71 maal genoemd (de Thomas van Aquinostraat zelf 41 maal en de vertakkingen, inclusief de W. Nuyenslaan, in totaal 30 maal).

De overige wegen/paden, die alle minder dan 5 scoren zijn onder meer de Heyendaalseweg (4 maal genoemd) en de Comeniuslaan (ook 4 maal genoemd).

Uit observaties bleek dat de Erasmuslaan ook overdag door voetgangers gebruikt wordt in plaats van het evenwijdig daaraan verlopende bospad (Leoniuspad), terwijl op de Erasmuslaan geen trottoir ligt. Het midden van het bospad overdag heeft niets met onveiligheidsgevoelens te maken. Een verklaring kan zijn dat de route over de rijbaan psychologisch korter lijkt (je overziet een veel groter stuk van de route) of dat men de bus wil kunnen zien aankomen (sprintje trekken als het nodig is). 's Avonds heeft het midden van het Leoniuspad zonder twijfel *wel* met angstgevoelens te maken. De Erasmuslaan *zelf* scoort 's avonds al als engste plek, het bospad moet dan wel een absoluut *no-go area* zijn.

Tien respondenten noemen *parkeerterreinen* als onveilige plekken. Deze 10 studenten zijn redelijk gelijkmatig over het campusterrein verdeeld, met een lichte concentratie in de A-module, wat ook te verwachten is omdat de meeste studenten aan een A-faculteit studeren.

Uit het lage aantal studenten dat de parkeerplaatsen noemt, kan niet zonder meer geconcludeerd worden dat studenten de parkeerplaatsen als minder onveilig ervaren, want het kan ook betekenen dat ze parkeerplaatsen minder gebruiken omdat ze met fiets of openbaar vervoer komen. De auto's zijn vooral afkomstig van het personeel.

Bovendien worden de volgende plekken, wegen of routes in het open terrein genoemd: de bushalte bij Tandheelkunde, de route naar Station Heyendaal, het Mercatorpad en het gebied rond het AZN.

Verrassend hoog scoort de algemene uitspraak dat men het *hele terrein* onveilig vindt: dit is 11 keer genoemd.

De in deze subparagraaf genoemde plekken en routes zijn voor het overgrote deel geheel of gedeeltelijk in de A-module gesitueerd. De

Erasmuslaan (die het allerhoogst scoort) hoort zowel bij de A- als bij de E-module.

Gebouwen

Hoog scoort alles wat zich *onder de grond* bevindt: fietsenkelders, kelders algemeen, gangen en toiletten in de kelderverdieping. Alles bij elkaar komt hier een respons van 33 op. Uit een gesprek met de studentendecaan (tevens vertrouwenspersoon voor seksuele intimidatie studenten) en de vertrouwenspersoon seksuele intimidatie personeel blijkt dat met name de gangen van het ziekenhuiscomplex angstgevoelens uitlokken. Een studente schrijft het volgende: 'In de gangen onder de gebouwen van de Medische faculteit, geen overzicht, net een fabriek, zeer weinig mensen aanwezig.' De meest genoemde gebouwen zijn het Erasmusgebouw en het Psychologisch laboratorium. Daarnaast worden de gebouwen van de B-faculteiten in het algemeen of direct genoemd: het UL-gebouw bij het toernooiveld en het wis- en natuurkundegebouw waar tentamens worden afgenomen.

Verder zijn als 'eng van binnen' genoemd: de rechtenbibliotheek en -kantine en de gebouwen aan de Thomas van Aquinostraat, met name het Spinozagebouw.

Reden voor de onveiligheidsgevoelens

Het hoogst scoort de reden 'slechte verlichting', op de voet gevolgd door de reden 'te weinig sociale controle/geen toezicht'. Ook het *onderhoud* van de verlichting wordt door de studenten aan de kaak gesteld: 'de lampen van de fietsenstalling zijn vaak kapot', 'de verlichting is soms kapot' en 'het licht bij de wc's is stuk.' In totaal maken 147 respondenten opmerkingen over verlichting en 138 over het gebrek aan toezicht. Over het gebrek aan sociale controle wordt geschreven: 'er is geen mogelijkheid om hulp te vragen' of -positief geformuleerd- 'de duidelijke aanwezigheid van portiers zou prettig zijn'.

Verder scoort ook 'bebossing' en 'onoverzichtelijke situaties' redelijk hoog. Over de bebossing wordt bijvoorbeeld gezegd: 'je kunt het MPI (Max Plank Instituut) alleen maar verlaten door het bos'; 'je bent zelf goed zichtbaar, maar je hebt geen zicht op wat in de bossen zit'. De volgende citaten staan voor onoverzichtelijkheid: 'het campusgebied is zo groot'; 'vrij veel nisjes' en 'rare schaduwen.'

Als niet te verwaarlozen factor voor een onveilig gevoel moet ook 'onveilig imago' en 'ongure types' worden genoemd. 'De verkrachting is nog niet lang geleden...' en 'er kunnen ook personen komen die hier niet studeren, zonder op te vallen'.

Er worden ook enkele redenen genoemd die met de terreininrichting te maken hebben: 'geen gemakkelijke vluchtweg' (in variaties drie keer genoemd) en het tegenovergestelde: 'veel ontsnappingsmogelijkheden'; 'ingangen van de fietsenkelders zijn afgelegen' (A-faculteiten) en 'opgesloten gevoel door de elektronische deuren', 'er hangen weinig borden waar de uitgang is'. En over de Erasmuslaan: 'het ontbreekt aan een trottoir.'

Preventieve maatregelen die men zelf treft

Het hoogst scoort het *mijden* van de genoemde onveilige plek: 113 studenten, voornamelijk vrouwen, mijden bepaalde plekken op de universiteit.

De maatregelen 'met meerdere mensen tegelijk gaan' en 'het risico nemen' scoren bijna even hoog. Ook hier is het bijzonder opvallend dat 71 studenten een plek - op het terrein of in een gebouw - (moeten) gebruiken terwijl ze bang zijn. Dat is een inbreuk op de kwaliteit van het studeren.

Naast het mijden van een plek/route en dergelijke noemt een aantal (16) studenten als maatregel het *omfietsen* of *omlopen*.

Een verhoudingsgewijs groot aantal (28) studenten noemt als maatregel "hard fietsen" of "hard lopen": "hard fietsen en "het beste er van hopen"; "flink doorlopen en goed rondkijken"; "snel lopen met kloppend hart." Zelfs de gedachte aan een wapen of iets dergelijks komt bij de studenten op: "heel hard fietsen en het kettingslot in de aanslag houden, om eventueel hard mee te kunnen slaan."; "ik ben in bezit van een traangasflesje"; "ben ervaren in zelfverdediging" en "ik trek een heel onesthetisch gezicht." Deze voorbeelden van preventief gedrag tonen een breed spectrum van meer of minder effectief gedrag waarop ook in de voorlichting aan studenten aangesloten kan worden. In hoofdstuk 3 van deze rapportage (advies en conclusies) wordt hier dieper op ingegaan.

Tijdstip

Bij het tijdstip waarop angstgevoelens het vaakst voorkomen is de aanduiding 'als het donker is' het vaakst genoemd, zowel op het open terrein als in gebouwen.

Slechts 5 studenten hebben (ook) overdag problemen met onveilige situaties.

2.4 Conclusies

Het resultaat van het onderzoek van de onveiligheidsgevoelens onder studenten bevestigt in grote lijnen het algemeen bestaande beeld betreffende onveiligheid en onveiligheidsgevoelens.

- Vrouwen zijn eerder slachtoffer van (seksueel gerichte) criminaliteit en voelen zich vaker onveilig dan mannen.
- Mensen voelen zich in de gebouwen minder onzeker dan in het buitengebied.
- Mensen voelen zich in het donker onveiliger dan overdag.
- Mensen voelen zich ondergronds onveiliger dan bovengronds.
- Emoties spelen een grote rol bij onveiligheidsgevoelens en men voelt zich geremd om zich op dit punt te uiten.

Het meest opvallend - en tegelijk een groot probleem van de studentenenquête - is dat het gaat om een zeer selecte onderzoeksgroep: 3/4 van de studenten is afkomstig van de A-faculteiten en het betreft met name vrouwen. Het gevolg daarvan is dat vooral uitingen in en rond de A-module (locatie van de A-faculteiten) worden gedaan. De redenen voor de grote participatie van vrouwen aan de enquête kan wijzen op een grote behoefte om zich te uiten over problemen op het vlak van 'veiligheid'.

'Terrein' scoort hoog in de beleving van onveiligheid. Meest genoemde locaties zijn: de Erasmuslaan en de Thomas van Aquinostraat (met zijpaden en vertakkingen). Wat betreft gebouwen scoren de benedenverdiepingen/kelders het hoogst. Wc's op benedenverdiepingen leveren als locatie de meeste onveiligheidsgevoelens op.

Vraagt men naar het tijdstip waarop men de onveiligheidsgevoelens heeft,

dan is het antwoord duidelijk: in het donker, 's avonds. Dat geldt zowel voor de terreinen als voor de gebouwen. Verlichting is van cruciaal belang, hetgeen ook blijkt uit de vele opmerkingen die studenten maken over gebrekkige verlichting.

Bovenstaande conclusies uit de studentenenquête worden in grote lijnen onderschreven door gegevens uit andere bron, te weten de interviews met personeelsvertegenwoordigers/gebouwbeheerders en de observaties. Uitzondering op die regel vormen de *parkeerplaatsen*. Alles afwegend is de conclusie dat de parkeerplaatsen Albertusplein, Philips van Leijdenlaan en het Agricolaparkeerterrein qua veiligheid de grootste knelpunten vormen. Naast de parkeerplaatsen horen de volgende *straten* bij de knelpunten: de Erasmuslaan, de Th. van Aquinolaan, de René Descartesdreef, de Montessorilaan en de omgeving van B-faculteiten. Het zijn voor het overgrote deel plekken en routes die men *moet* gebruiken om bijvoorbeeld naar het vervoermiddel toe te komen. Het is dus juist op de parkeerterreinen een ernstige situatie: men *moet* er komen en is daardoor *gedwongen* om het risico te nemen. De parkeerplaatsen verdienen in de aanpak een hoge prioriteit, gevolgd door de fiets- en voetgangersroutes die losgekoppeld zijn van een autoweg, echter voorzover genoemde routes onvermijdbaar zijn. Voorbeeld van dat laatste is de situatie Leoniuspad en Erasmuslaan. Aanpak van deze situatie heeft een vergelijkbare prioriteit als aanpak van de parkeerterreinen.

3 Advies

3.1 Groenconcept en terreininrichting

Groenconcept

Conclusie

De gemeente Nijmegen ziet de campus als een groene long en wil dat graag zo laten. Ecologische en milieu-redenen bepalen in belangrijke mate de keuze voor een bosconcept. Verder heeft het handhaven van het bosconcept ook een cultuur-historische reden: het was oorspronkelijk een landgoed met een rhododendronbos om in te jagen. Deze betekenis wil men nog afleesbaar laten zijn. Uit oogpunt van sociale veiligheid is het bosconcept echter een moeizaam uitgangspunt; het is sterk de vraag of in de huidige tijd ecologische en cultuurhistorische redenen nog vanzelfsprekend zwaarder moeten wegen dan redenen van sociaal welbevinden. Het doel moet zijn een consensus tussen de belangen van sociale veiligheid, ecologie en cultuurhistorie te bereiken.

Aanbevelingen

- Intern en met de gemeente een debat opzetten over de vraag of het concept 'groene long' nog wel actueel is; is het universiteitsterrein inderdaad zo'n belangrijke zone om schone lucht de stad in te blazen en wordt die functie wellicht alsnog vervuld wanneer er in plaats van rhododendronbos lage begroeiing komt?
- Per deelgebied aan de hand van het bedoelde gebruik bepalen of het concept 'landgoed' betekent dat elk bos echt bos moet blijven en dat elke weg dichtbegroeid moet zijn. Brede paden en lanen opgesnoeide struiken en solitair staande bomen kunnen net zo goed een landgoedachtige sfeer uitstralen als dichte bosschages. Bij plekken en routes die een gebruiksfunctie hebben en die onvermijdbaar zijn is een open groepconcept aan te bevelen. Bij recreatieve, vermijdbare plekken kunnen dichte bosschages juist functioneel zijn. Bij het analyseren van het bedoelde gebruik is niet alleen het belang van de reguliere campusgebruikers in het spel, maar ook dat van omwonenden, die het terrein zondags als wandelpark gebruiken.
- Zones aanwijzen die gezien hun gebruiksfunctie overdag en 's avonds een open karakter zouden moeten hebben; bekijken of er differentiatie bereikt kan worden in open en gesloten zones: doelbewust een landschappelijk spel tussen massa (dicht geboomte) en ruimte laten spelen. Een landschapsarchitect (werkzaam bij de gemeente) zou hier een studie van kunnen maken, waarbij andere parken (bijvoorbeeld Sonsbeek in Arnhem) als referentie kunnen dienen.

Terreininrichting

Conclusie

Op vele punten is de terreininrichting uit oogpunt van sociale veiligheid en criminaliteitspreventie gebrekkig.

In het bovenstaande zijn aanbevelingen gedaan om dit op conceptueel niveau aan te pakken. Dit is echter niet voldoende. Er zal ook aspectsgewijs aan veiligheid gewerkt moeten worden.

Dat betreft de volgende aspecten:

- groenvoorziening (keuze van type beplanting);
- zichtlijnen op en langs paden en wegen;
- toezichtmogelijkheden vanuit gebouwen op het terrein;
- parkeerterreinen.

Op al deze aspecten ontbreekt het voornamelijk aan zicht en vluchtmogelijkheden. Per aspect worden in het onderstaande enige aanbevelingen gegeven.

Aanbevelingen groenvoorzieningen

- Snoeien van groen dat het zicht vanuit ramen belemmert; dit geldt met name als sprake is van zicht op een weg of een pad; door de beveiligingsdienst zou een lijst gemaakt kunnen worden van gebouwen met te dichte bebossing eromheen. Verder zou de beveiligingsdienst de prioriteit van aanpak kunnen vaststellen; dit dient niet alleen de veiligheidsgevoelens maar ook de inbraakpreventie. Een uitvoeringswerkgroep van de diensten beveiliging en groenvoorzieningen met één gebouw of terreindeel laten beginnen en het succes laten zien (pilot project).
- Snoeien van dichte begroeiing aansluitend aan straten, wegen, paadjes, bushaltes, telefooncellen en parkeerterreinen.
- Zorgen voor zichtcontact (geen hoge of dichte bosschages tussen weg en pad) waar de straten en het wandelpad gescheiden zijn; nog mooier zou zijn de routes te bundelen in één profiel.
- Kappen van takken van bomen waar ze zichtbelemmerend kunnen werken (bij borden of lampen, op parkeerterreinen, langs wegen etc.); dat betekent concreet: opkronen tot een hoogte van 3 meter.

Aanbevelingen ten aanzien van zichtlijnen op paden en wegen

- Trottoir of andere voetgangersvoorziening aanleggen direct langs de Erasmuslaan, dus zonder er door groen van gescheiden te zijn.
- Zichtlijnen verbeteren op de route van de St Annastraat naar het paadje parallel aan de Th. van Aquinostraat, met name het gedeelte van de voetpad naar het parkeerterrein.
- Bospad tussen Th. v. Aquinostraat en Erasmuslaan recht trekken.
- Pad van R. Descartesdreef dwars over de Erasmuslaan naar de Th. v. Aquinostraat recht trekken.
- Van het 'wilde' paadje van de entree sportaccommodatie naar de Heyendaalsweg een weg maken. Dat wil zeggen verlichten, breder maken, bosschages aan de zijkanten snoeien, wegdek vlak maken en duidelijke routing (ook op het parkeerterrein een route aangeven).

Aanbevelingen ten aanzien van toezichtmogelijkheden

- Bij het aanbrengen van zonwering erop toezien dat dit zodanig gebeurt, dat de ramen aan de buitenzijde niet gaan weerkaatsen of donker kleuren. Zonwering kan het best in de vorm van markiezen of schermen aangebracht worden, dan in het zichtcontact tussen gebouw en openbare ruimte beter bij toepassing van folie.
- Onderzoeken waar het zicht van baliemedewerkers op weg, straat of parkeerterrein vergroot kan worden, hetzij door het verwijderen van zichtbelemmerende objecten, hetzij door het verplaatsen van de balie naar een plek met uitzicht.

Aanbevelingen ten aanzien van sfeerbeelden

- Gezien de goede ervaringen uit oogpunt van veiligheid met compartimentering binnen gebouwen, onderzoeken of deze beveiligingsstrategie ook buiten gebouwen toepasbaar is. Verschillen scheppen: populaire straat versus nauwelijks gebruikte straat of pregnante beelden: groene route versus rotstuinenroute.

- Per plek afzonderlijk nagaan welke middelen beschikbaar zijn voor het creëren van sfeer-beelden. Voorbeelden voor verschillende sferen zouden kunnen ontstaan door het werken met kleuren, hagen, afwisseling van typen beplanting, daarop aansluitende bewegwijzering, oriëntatieverlichting en toepassing van kunst (bijvoorbeeld sculpturen). Het al eerder genoemde park Sonsbeek kan hierin als referentiebeeld fungeren.

Aanbevelingen ten aanzien van parkeerterreinen

- Overall parkeervakken aangeven in de bestrating.
- Maximaal toezicht vanuit gebouwen op het terrein bieden.
- Terreinen niet omzomen met bosschages.
- Geen plotseling verspringend hoogteverschil op het terrein toepassen, tenzij het de veiligheid dient.
- Takken van bomen op het terrein tot 3 m hoogte kappen (het 'opkronen' van de bomen).
- Verlichting moet onbelemmerd kunnen uitstralen.
- Oriëntatie bieden zodat je jouw auto niet moet zoeken (nummering en bewegwijzering aanbieden).

Dit geldt voor bijna alle parkeerterreinen op het campusterrein.

3.2 Verlichting

Conclusie

De verlichting van het campusterrein laat op veel plaatsen te wensen over. De volgende problemen worden aangetroffen:

- onvoldoende verlichting (soms óók langs belangrijke, onvermijdbare routes);
- wel verlichting, maar niet gericht en/of verblindend;
- te grote overgang van licht naar donker.

Er is dringend behoefte aan een overkoepelende visie op verlichting, rekening houdend met de functie en het gebruik, dus gedifferentieerd naar deelgebied. Zo'n raamplan 'openbare verlichting Campus KUN/AZN' zou kunnen worden opgezet vanuit de volgende aanbevelingen.

Aanbevelingen

- De verlichting pleksgewijs of routegewijs aanpakken (dus niet zoeken naar een uniform lichtconcept voor de gehele campus), rekening houdend met het belang van de route/plek in de avondsituatie, de invloed van beplanting in de omgeving en de reflectiefactor van het wegdek en aanwezige gebouwen.
- Bijplaatsen van verlichting op plaatsen waar nu geen of onvoldoende verlichting is, maar bij voorkeur niet de bolle armaturen die thans veel op de campus toegepast zijn.
- Bezien of voor voetpaden (bijvoorbeeld tussen parkeerterrein en gebouwingang) toepassing van oriëntatieverlichting (kleine lampjes op circa 1 meter hoogte) mede een oplossing kan zijn (referentie: pad van de Gerard van Swietenlaan naar Kapittelweg).
- Rekening houden met reeds geplaatste of in nabije toekomst nog te plaatsen bedrijfsverlichting (die kan de openbare verlichting ondersteunen).

In de bijlage is een lijst opgenomen van de concrete plaatsen waar verlichtingsproblemen aan de orde zijn.

De aanbevelingen die toegespitst zijn op een bepaalde locatie (dus niet algemeen toepasbaar), zijn ook in de bijlage opgenomen.

3.3 Objecten op het terrein

Conclusie

Onveiligheidsbeleving en criminaliteit op het campusterrein concentreert zich op gevoelige punten, zoals bushaltes, telefooncellen en fietsenstallingen. Aan deze problemen is d.m.v. een doelbewuste sturing van locatie en vormgeving van deze objecten op het vlak van veiligheid veel te doen. Soms helpt het om objecten speciaal voor veiligheid te plaatsen. Daartoe strekken de volgende aanbevelingen.

Aanbevelingen

- Telefooncellen in het zicht van gebouwen en/of kruisingen van routes zetten en de locatie accentueren.
- Bushaltes verlichten maar niet fel verblindend.
- Rondom telefooncellen en bushaltes een zone van minstens 3 meter vrijhouden van bosschages.
- Met bebording goede oriëntatie voor voetgangers, fietsers en autorijders bieden (de bebording is nu al vrij goed, echter op sommige plekken zoals bij de Kapittelweg/St. Annastraat ontbreekt het aan een goede bebording).
- Door plaatsing van kunstvoorwerpen accenten leggen, die mensen helpen een route of plek te herkennen.
- Fietsenrekken situeren op plekken waar toezicht is vanaf de straat of vanuit gebouwen (met name in module B is de situatie van de stallingsvoorzieningen op dit aspect thans ongunstig).
- Voorkeur voor een gesloten fietsenstalling (droog kunnen stallen), maar niet in de vorm van een houten kooi, deze vorm is niet transparant genoeg. Referentie vormen de twee fietsenstallingen Radboud Centraal oost: afsluitbaar, transparant en goed zichtbaar vanaf de straat en vanuit gebouwen, zelfs ook vanuit de glazen gang *tussen* de gebouwen.
- Fietsenstallingen in kelderruimten: goed verlichten, zo aantrekkelijk mogelijk 'aankleden', lichte wanden (hoge reflectiewaarde), aantal toegangen beperken tot twee, toezicht bieden door de portiers via bv. camera's, spiegels plaatsen op plekken waar een gang een knik maakt zodat je kan zien of er iemand om de hoek staat (voorkeur heeft uiteraard een gang zonder hoeken, dan zijn die spiegels niet nodig), en ten slotte: rekken zijn noodzakelijk, óók in een kelder, anders wordt de situatie snel rommelig en onoverzichtelijk.

3.4 Gebouwen

Conclusie

De meeste gebouwen op de campus hebben een sterke publieksfunctie, hetgeen het voor beveiligingspersoneel en overige vaste gebruikers van het gebouw moeilijk maakt om bevoegden te onderscheiden van onbevoegden. Gevolg is een grote diefstalgevoeligheid van goederen in deze gebouwen, met name daar waar een concentratie van waardevolle goederen door de dader verwacht wordt. Met organisatorische maatregelen (badges, toegangscontrole) is hieraan veel ten goede te veranderen, maar de bouwkundige structuur blijkt een groot effect te hebben op de 'surveilleerbaarheid' van het gebouw. Belangrijkste factor in de structuur is de mate van *compartimentering*, gevolgd door de *regulering van de toegankelijkheid*, al dan niet via een (één!) centrale entree. Compartimentering en centraal toegangsbeheer hebben een hoge preventieve waarde.

Het gaat daarbij echter om de hoofdstructuur van het gebouw, een gegeven dat achteraf nauwelijks meer veranderbaar is. De aanbevelingen in het onderstaande hebben derhalve betrekking op gebouwen waar nieuwbouw of grootscheepse renovatie aan de orde is.

Aanbevelingen

- Overall compartimentering toepassen waar het kan. Referentie vormt het bestuursgebouw: dit is opgedeeld in een openbaar gebouw en een gebouw alleen dat toegankelijk is voor medewerkers. Dit laatste gebouw is dus ook alleen maar met een sleutel toegankelijk. In het semi-openbare gebouw werkt ook vast personeel maar hier komen ook veel studenten. Door de ingang kijk je al tegen de balie aan. Er zit een portier achter om de weg te wijzen, binnenkomende mensen telefonisch door te melden en om algemeen toezicht te houden. De portier heeft ook een klein gedeelte van het parkeerterrein in het oog.
- Overall waar dit kan centraal toegangsbeheer toepassen, d.w.z. het aantal ingangen beperken tot één; in situaties waarin meerdere ingangen noodzakelijk zijn duidelijke compartimentering creëren (elk compartiment heeft dan op zichzelf centraal toegangsbeheer).
- Balie bij de centrale toegang zodanig plaatsen dat portiers optimaal zicht hebben op de in- en uitgaande publieksstroom, maar ook op de openbare ruimte. Dit vereist ook een groot glasoppervlak in de pui ter plaatse van de centrale entree (referentie: bestuursgebouw).
- Compartimenten op slot doen vanaf de tijd dat de publieksfunctie vervalst.
- Gangen die verbinding geven van het ene gebouw naar het andere, transparant maken en op de hoogte van de eerste verdieping leggen (dus niet ondergronds) zodat vanuit de gang een vorm van natuurlijk toezicht op een groot gebied aan weerskanten van de gang geboden wordt en tevens het unheimische gevoel verdwijnt dat mensen in ondergrondse gangen hebben (referentie: transparante gangen op het niveau van de eerste verdieping bij de gebouwen rond het Erasmusplein).
- Toezicht door de ramen mogelijk maken. De ramen moeten niet te klein zijn of met behulp van niet doorzichtig glas of folie van buitenaf ondoorzichtig worden.

3.5 Organisatie en communicatie

Conclusie

- De communicatie tussen beveiliging en tuindienst is niet optimaal: men gaat er ten onrechte van uit dat de ander een regelmatige uitwisseling van informatie niet zal willen.
- De beschikbaarheid van nuttige informatie die opgeslagen ligt bij interne deskundigen en ervaringsdeskundigen wordt onderschat. Zo werd in verband met de verbouwing en de nieuwbouw niet gevraagd naar het advies van de studentendecaan en ook nauwelijks naar die van de hoofden van de faculteiten. Terwijl uit de interviews blijkt dat men wel bereid is om een mening te geven.
- Het preventiegedrag van personeel en studenten, dat wil zeggen het dragen van badges, fiets goed op slot zetten, waardevolle eigendommen in kluis opbergen, vreemden aanspreken, laat nog te wensen over.

Aanbevelingen

- Scheppen van een structureel overleg van de beveiligingsdiensten en de algemene/universitaire diensten groenvoorzieningen.
- Ervaring van het personeel en van intern deskundigen bij toetsing van verbouwings- en nieuwbouwplannen betrekken.

- Veilig stallen van fietsen nadrukkelijker bij studenten en personeel aan de orde stellen (speciale acties, meer nadruk geven in een volgende druk van de preventiefolder).
- Alerter zijn op het verzaken van de draagplicht van badges. Op personeelsvergaderingen en bijeenkomsten van ARBO-contactpersonen moet telkens weer de noodzakelijkheid van de badges benadrukt worden, desnoods met behulp van voorbeelden van ontstane schade door het niet herkennen van daders. In verband met hun functie is dit voor de A- en B-faculteiten nauwelijks van toepassing, tenzij de studenten ook van badges worden voorzien. De badges moeten wel ID functie vervullen maar geen chip-knip omdat een geldwaarde op de kaart de neiging meebrengt hem veilig te willen opbergen in plaats van duidelijk zichtbaar te dragen.
- Het personeel nadrukkelijker inlichten over risico's en mogelijke schade.
- Meer bekendheid geven aan de internetsite beveiliging en de informatie op deze site richten op stimulering van preventief gedrag.
- Klachten en adviezen die op de internetsite binnenkomen - als er klachten binnenkomen - actief nagaan (iets terugmelden) en waarderen.
- Personeel en studenten stimuleren aangifte van incidenten te doen via de computer; via portiers en medewerkers van de beveiligingsdienst kan de drempel tot het doen van aangifte verlaagd worden. Voorwaarden hiervoor zijn niet alleen de juiste elektronische uitrusting (computers zijn nu al voorhanden) maar ook de kennis van de procedure.
- Personeel een training of cursus aanbieden 'wat doe ik als er een overval gebeurt', 'eerste slachtofferopvang', 'herkennen van structureel onveilige objecten', 'motiveren van personeel voor preventief handelen'.
- Adviezen van intern deskundigen serieus nemen en de inzet van deze deskundigen enigszins structureren. Te denken valt aan een maandelijks treffen om de effecten van veiligheidsadviezen uit te wisselen: wat is reeds verbeterd, hoe heeft het gewerkt?
- Het onderwerp veiligheid in het overleg van de studentenraad introduceren. De uitkomsten van de bovengenoemde overleg worden in een actieplan veiligheid meegenomen en tot suggesties voor adequate vraagstellingen voor toekomstige studentenequêtes leiden.
- Studenten op de KUN door middel van de studentenraad participeren in het maken van nieuwbouwplannen. Bijvoorbeeld door middel van workshops over dit onderwerp.
- Organiseren van campusschouwen.
- Cursussen zelfverdediging of rollenspellen aanbieden aan studenten (eventueel ook aan personeel) waarin wordt geleerd over wat handig is om te doen in een gevaarlijke situatie en waarin de juiste voorlichting wordt gegeven over zelf te nemen preventieve maatregelen.
- Studenten en eventueel ook personeelsleden gaan samen met bijvoorbeeld medewerkers van de dienst beveiliging, de dienst groenvoorzieningen en de vertrouwenspersoon om het half jaar een ronde maken over (een deel van) het terrein en wijzen daarbij de enge/slecht onderhouden plekken aan. De dienst groenvoorzieningen kan daar dan met zeer gerichte (onderhouds)maatregelen op inspringen.
- Jaarlijks gestructureerd gegevens (blijven) verzamelen over veiligheidsbeleving en slachtofferschap onder studenten.

3.6 Pilot project terreininrichting

In paragraaf 3.1 (zie onder het kopje 'aanbevelingen groenvoorzieningen') is reeds geopperd om een pilot-project op te zetten voor groenonderhoud en terrein (her-)inrichting.

Een dergelijk project maakt meteen resultaten zichtbaar en levert leermomenten op waarmee de effectiviteit en efficiency van vervolgprojecten op een hoger niveau gebracht kunnen worden.

Bovendien is een pilot-project makkelijker te organiseren dan alles tegelijk willen aanpakken.

Vanuit het uitgevoerde onderzoek kunnen de volgende locaties voor een pilot-project worden voorgedragen:

- het gebied rond de studentenkerk en het Han-Fortman centrum;
- het Agricolaparkeerterrein;
- de herprofilering van de Erasmuslaan met aanleg van een sociaal veilige voetgangersroute (trottoir) aan minstens één zijde;
- de groenzone tussen de Erasmuslaan en de gebouwen van de A-faculteiten;
- de groenzone ter hoogte van het bestuursgebouw, tussen Erasmuslaan en P6.

Er zouden voor de organisatie van het pilot-project de volgende stappen ondernomen moeten worden:

- formeren van een werkgroep bestaande uit medewerkers van Beveiligingsdienst en Tuindienst;
- voorstel voorbereiden voor aanpak pilot-project aan College van Bestuur;
- na toestemming plan uitwerken;
- plan uitvoeren;
- publiciteit en evaluatie.

Een dergelijk traject vergt ongeveer twee jaar, waarna, lerend van de evaluatie, vervolgprojecten kunnen worden aangepakt.

Bijlage I Lijst van geïnterviewden

- De heer P. van Beek, algemeen/universitaire groenvoorzieningen
- De heer E. Boonstra, B-faculteit
- De heer H. van Enckevort, medische faculteit
- Mevrouw M.J. Fun-Westdijk, arbo- en milieudienst
- Mevrouw Van Galen, sportcentrum
- De heer H. Gielink, bestuursgebouw en parkeerterrein
- De heer Van Looijengoed, horeca van de A-faculteit
- De heer P. Nelissen, hoofdportier
- Mevrouw M. de Rooij, studentendecaan en vertrouwenspersoon seksuele intimiteiten
- De heer C. Rutten, universitaire dienst beveiliging
- De heer R.J. Wilke, A-faculteit
- De heer J.H.M. Ypma, sportcentrum
- Rondvraag in het Han-Fortman-Centrum
- Toevallige interviews met studenten en passanten.

Bijlage II Aandachtssituaties verlichting

Het licht is vaak slecht of verblindend. De verlichting op het terrein is niet in evenwicht. Heel veel van de verlichting op het buitenterrein is gerealiseerd met een bolle armatuur. Deze soort verlicht wel heel helder maar ook heel fel; afhankelijk van de situatie soms zelfs verbindend. Waar deze soort lamp samen met gewone lampen (op hoge palen met langwerpige TL-buis) gebruikt wordt valt het mee. Wordt echter alleen de ronde lamp gebruikt en is er nauwelijks een andere lichtbron dan treden verblindingsverschijnselen op. Dat is het geval:

- in de Thomas van Aquinostraat;
- bij het voet- en fietspad van de Th. van Aquinostraat door het bos naar het zuiden;
- bij het paadje Gerard van Swietenlaan.

Onvoldoende verlicht zijn:

- P6 (parkeerterrein Montessorilaan) hoewel het wegdek van het bovenste parkeerterrein vrij helder is en licht terug kaatst. Het benedenparkeerterrein (P6) is noch helder verlicht noch van een reflecterend wegdek voorzien.
- Het gebied tussen de Thomas van Aquinostraat en de Erasmuslaan.
- De Erasmuslaan is slechts van één kant verlicht.
- Het voetpad van de P.v. Leydenlaan met uitzondering van het voetpad ter hoogte van het kasteeltje.
- Bushaltes op de Kapittelweg en op de P.v. Leydenlaan ter hoogte gebouw Tandheelkunde (25).
- Voor gebouw 29 Geert Grooteplein (noord).
- Het parkeerterrein direct voor het gebouw 2 van de Comeniuslaan.
- De weg naar het gebouw 41 Geert Grooteplein (via een paadje bereikbaar).
- Helemaal niet verlicht is het parkeerterrein en het fietsenrek Erasmuslaan 15/17.
- De weg naar de fietsenstalling is meestal niet of slecht verlicht.
- De R. Descartesdreef is heel slecht verlicht; naar het oosten toe loopt de straat naar een lichtpunt toe (Han Fortmann Centrum op de Descartesdreef 21), naar de andere kant is bij donker geen oriëntatiepunt te bekenen. *Aanbeveling:* Omdat de straat bij donker nauwelijks gebruikt wordt is het voldoende drie lichtpunten toe te voegen op de kruising van het paadje met de R. Descartesdreef, tussen de Th. Craanenlaan en de A.v. Leeuwenhoeklaan en kort voor de P. van Leydenlaan.
- Het korte pad van het parkeerterrein van het sportcentrum naar de Heyendaalsweg is niet verlicht.
- De route van het hoofdgebouw op het sportterrein naar het blok met kleedkamers op het buitenterrein kent donkere stukken.

Reeds goed verlicht zijn:

- Het Geert Grooteplein, hoewel het verschil tussen het heel goed verlichte fietspad (vanuit het oosten komend, noordkant) en de straat in welke het pad uitkomt groot is. Dus ondanks het goede verlichtingsniveau van de straat is het plotseling eng. *Aanbeveling:* maak een overgang tussen de twee verlichtingsniveaus door enkele armaturen met een luminantie van een tussenliggende waarde uit te rusten.
- De weg parallel met het westelijke deel van de Kapittelweg is goed verlicht.
- Pad G. van Swietenstraat, lage verlichting is een beetje verblindend.

- Th. Craanenlaan en Leeuwenhoeklaan/R. Descartesdreef wel verlicht maar toch eng.
- R. Descartesdreef/Leydenlaan: ene kant wel verlicht maar niet goed, de andere kant niet verlicht.

Bijlage III Literatuurlijst

Van Dijk, Van Soomeren & Partners en KUN
Nulmeting Project Preventie Criminaliteit, Amsterdam, 1996

Facilitair bedrijf
Jaaroverzicht Criminaliteit 1996, Katholieke Universiteit Nijmegen en
Academisch Ziekenhuis Nijmegen, Nijmegen, 1997

IOWO
Algemene studentenenquête 1996, Nijmegen, 1996

Ministerie van Binnenlandse Zaken
Handboek Veilige Zorginstellingen, Den Haag, 1995

Schalke & partners
AZN/KUN naar een veilige toekomst, Breda, 1992

Bijlage IV Overzichtsmatrix aanbevelingen

type aanbevelingen	module A	module B	module C	module D	module E	module F
verbetering routes	herprofilering <i>Erasmuslaan</i> : aanleggen trottoir! <i>Buytendijkpad</i> , <i>Beverw. laan</i> , <i>P. Rabuspad</i> , <i>Gaiushof</i> en <i>Th. Morehof</i> : schep een zichtlijn! schep een zichtlijn v/d <i>Nuyenslaan</i> via het <i>Weberpad</i> naar de <i>St. Annastr.</i>	reeds redelijk goed	reeds redelijk goed	schep een zichtlijn v/d <i>Nuyensln</i> via het <i>Weberpad</i> naar de <i>St. Annastr.</i>	herprofilering <i>Erasmuslaan</i> : aanleggen trottoir! aanpassingen v/d <i>Beverlaan</i> , <i>P. Rabuspad</i> , <i>Gaiushof</i> en <i>Th. Morehof</i> : schep een zichtlijn!	route entree sportgebouw Heyendaalsweg als officiële weg aanleggen
toezicht en handhaving	portiers op een goed zichtbare plek plaatsen; compartimentering toepassen, waar het kan	portiers op een goed zichtbare plek plaatsen; compartimentering toepassen, waar het kan	portiers op een goed zichtbare plek plaatsen; compartimentering toepassen, waar het kan			reeds redelijk goed
onderhoud, inrichting en beheer	snoeien van bosschages aan de zijkanen van <i>Erasmuslaan</i> , <i>Nuyensln</i> , <i>Platonln</i> , <i>Montessoriln</i> , <i>Buytendijkpad</i> , <i>P. Rabuspad</i> en <i>Mercatorpad</i>	pleksgewijs uitdunnen of geheel rooien van bosschages en geboomte langs routes een randen herinrichting en verbeteren verlichting Agri-colaparkerterrein (P7)	pleksgewijs uitdunnen of geheel rooien van bosschages en geboomte langs routes een randen verbetering van de verlichting op de Kapittelweg, toegang naar gebouw 41, Zernickeplaats en parkeerterrein bij de F.C. Donderslaan en op het Geert Grootteplein (noordzijde)	snoeien of pleksgewijs uitdunnen van bosschages langs de paden en straten; vooral bij P6 op de overgang van hoog naar laag opkronen van de bomen op P6 verbetering v/d verlichting op P6 en de westelijke entree (Holwerdapad)	parkeervergunningen voor cursisten van het Han Fortmann Centrum	snoeien bosschages en verlichten van het 'wilde' paadje tussen parkeerterrein en Heyendaalsweg verbeteren verlichting P8 en bij de fietsenrekken verbeteren verlichting pad langs de westkant van het gebouw

type aanbevelingen	module A	module B	module C	module D	module E	module F
bouwkundige aanpassingen	fietsenkelders verbeteren mbv. spiegels, camera's, vermindering aantal toegangen, fietsenrekken vervangen door een type met beugel, zorgen dat nissen en hoeken verdwijnen	bij eventuele nieuwbouw of renovatie zorgen dat er ramen in de gevels worden opgenomen die goed zicht geven op de openbare ruimte	bij eventuele nieuwbouw of renovatie zorgen dat er ramen in de gevels worden opgenomen die goed zicht geven op de openbare ruimte			hoofdentree naar de Heyendaalsweg verplaatsen bij nieuwbouw: gebouw op het noordgebied plaatsen en meer bij de campus betrekken bij eventuele nieuwbouw of renovatie zorgen dat er ramen in de gevels worden opgenomen die goed zicht geven op de openbare ruimte

Bijlage V Algemene studentenenquête 1996: structuur van de open vragen inzake onderwerp 'veiligheid'

- 8a Bent u het afgelopen studie jaar *in en rond de universiteit* zelf slachtoffer geweest van een of meer van de hieronder genoemde gebeurtenissen? (meer antwoorden mogelijk)
- diefstal van (brom)fiets
 - 2 diefstal van/uit auto of motor
 - 3 beschadiging van (brom)fiets door vandalisme
 - 4 beschadiging van auto/motor door vandalisme
 - 5 diefstal van geld of andere persoonlijke eigendommen
 - 6 seksueel getinte opmerkingen of kijkgedrag
 - 7 ongewenste aanrakingen
 - 8 bedreiging
 - 9 fysiek geweld
 - 10 ander delict, namelijk: . . .
 - 11 ben niet slachtoffer geweest
- 8g Zijn er plekken in of rond de universiteit waar u zich onveilig voelt? (meer antwoorden mogelijk)
- 1 ja, op het terrein overdag
 - 2 ja, op het terrein 's avonds
 - 3 ja, in (één van) de gebouwen overdag
 - 4 ja, in (één van) de gebouwen 's avonds
 - 5 nee, ik ervaar op de universiteit geen onveilige plekken

Toelichting bij vraag 8a:

Indien één of meer categorieën bij vraag 8a van toepassing zijn geef dan hieronder zo specifiek mogelijk aan waar, wanneer en hoe vaak u dit is overkomen. Vermeld daarbij steeds welk voorval dit betreft.

. . .

Toelichting bij vraag 8g:

U heeft aangegeven dat u zich op één of meer plekken onveilig voelt. Geef hieronder s.v.p. zo specifiek mogelijk de plek(ken) en tijdstip(pen) aan.

- Terreinen:
. . .
- Gebouw(en):
. . .
- Waarom voelt u zich onveilig op deze plekken (per plek specificeren)?
(U kunt denken aan: te weinig sociale controle, verlichting, onoverzichtelijke situaties, ongunstige types of andere redenen)
. . .
- Wat doet u in deze situatie(s)?
(Bijvoorbeeld mijdt u deze plekken, gaat u met meer mensen tegelijk, neemt u het risico of anderszins)
. . .

De antwoorden op de vragen 8a en 8g zijn verwerkt in deze rapportage. De *toelichtingen* op de vragen 8a en 8g ('open vragen') vormden het voornaamste materiaal voor voorliggende rapportage.

Van de 315 respondenten zijn 252 (80%) vrouwen en 63 (20%) mannen. De hoge respons van vrouwen geeft al aan dat vrouwen meer behoefte hebben uitdrukking te geven aan hun gevoelens/gedachten. Mogelijk is de situatie voor vrouwen op de KUN problematischer dan voor mannen en/of kunnen vrouwen nergens terecht met hun angstgevoelens.

De ondervraagde studenten hebben zich gemiddeld tussen 1992 en 1993 ingeschreven bij de KUN. Op het moment van invullen waren zij daar dus 4 of 5 jaar ingeschreven. De verdeling over de faculteiten is in gebieden samengevat als volgt: op het gebied van de A-faculteiten (module A) 238; op de B-faculteiten (module B) 61 en op het gebied van de Medische Wetenschappen (module C) 16. 75% van de respondenten hoort dus bij module A (ook in de totale responsgroep ligt dit rond 75%).

De faculteiten die bij de A-module zijn ingedeeld, zijn identiek met de vakken van de A-faculteiten; dat wil zeggen godgeleerdheid, rechtsgeleerdheid, letteren, sociale wetenschappen, wijsbegeerte en beleidswetenschappen.

Bij de module C hebben alleen studenten medische wetenschappen aan de enquête deelgenomen.

Onder de module B ressorteren studenten natuurwetenschappen, wiskunde en informatica.

In module D, E en F zijn geen studentenfaculteiten gelegen; dit neemt niet weg dat over deze gebieden in de antwoorden op de open vragen door studenten opmerkingen kunnen zijn gemaakt, aangezien er faciliteiten liggen die door een brede groep studenten gebruikt worden.

Bijlage VI Kaarten (in losse bijlage)

Modulen

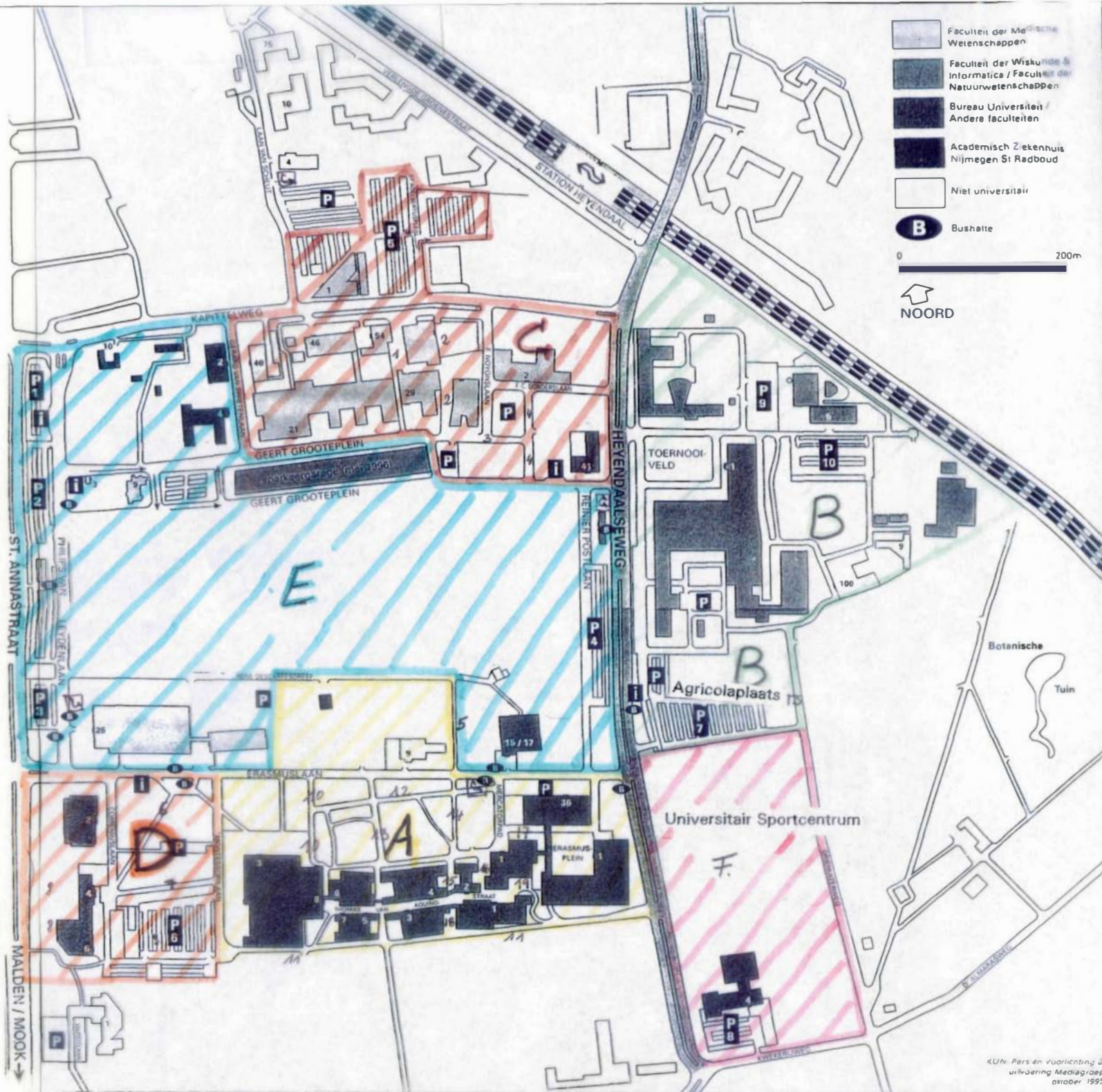
Gebruiksstructuur overdag

Gebruiksstructuur 's avonds

Hinder overdag en bij donker

Delicten

Maatregelen

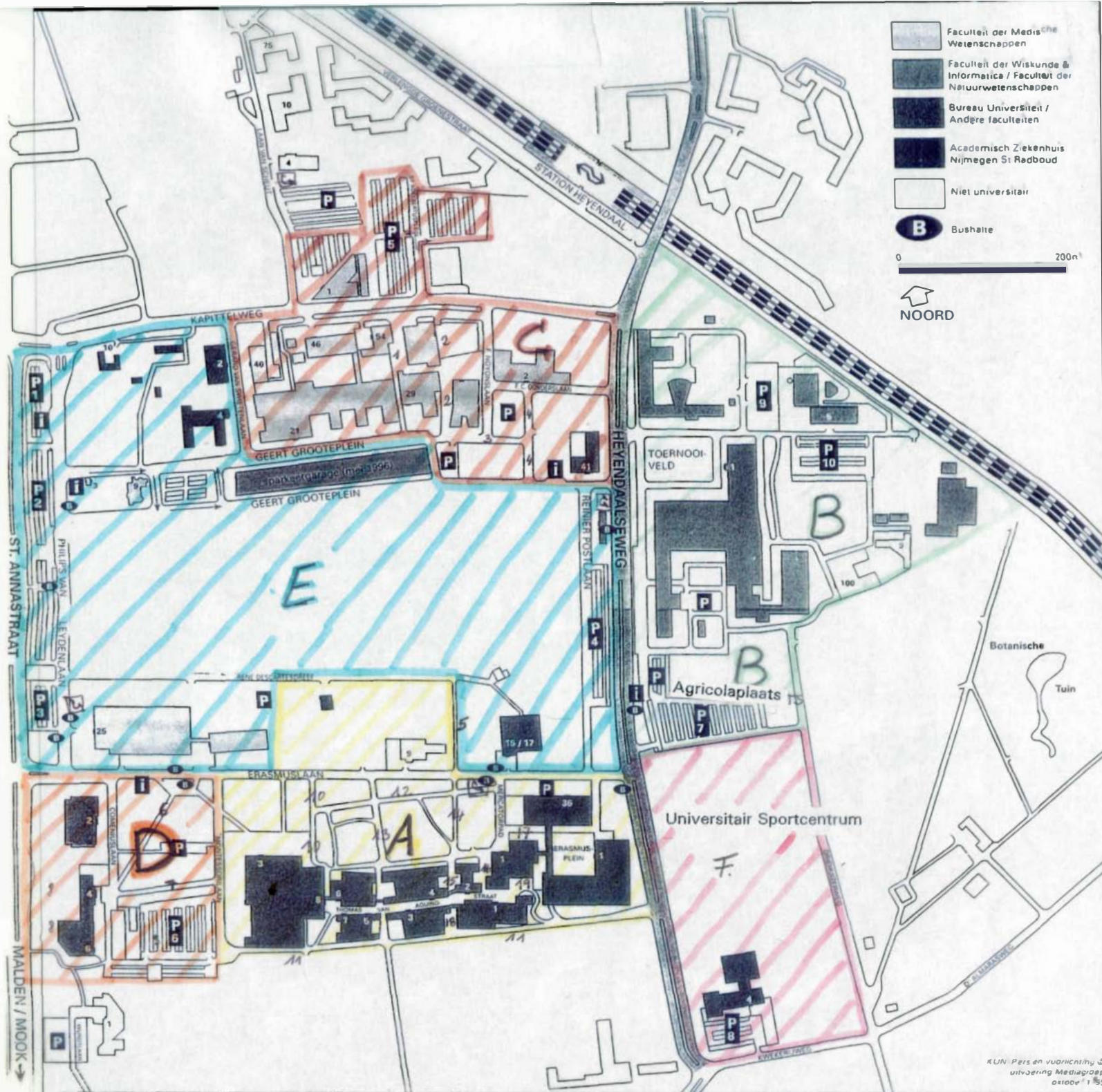
Modulaire indeling

- A Module A (A-faculteiten)
- B Module B (B-faculteiten)
- C Module C (Faculteit der Medische Wetenschappen)
- D Module D (bestuursgebouw)
- E Module E (omgeving ziekenhuis Radboud)
- F Module F (Universitair Sportcentrum)

- Telefoon
- Bushaltes
- Parkeerterreinen
- Informatiebord

Staten en pleinen

- 1 Zernickeplaats
- 2 Johann Wierlaan
- 3 Petrus Camperlaan
- 4 H. Boerhaavelaan
- 5 Van Beverw. laan
- 6 Scaligerpad
- 7 D. Heinslaan
- 8 Kemperpad
- 9 Holwerdapad
- 10 Vareniuslaan
- 11 W. Nuyenslaan
- 12 Leoniuspad
- 13 Buytendijkpad
- 14 P. Rabuspad
- 15 Gaiushof
- 16 Weberpad
- 17 A.M. Schuurmanpad
- 18 Thomas Morehof
- 19 Pieter Bondamplein

Modulaire indeling

- A Module A (A-faculteiten)
- B Module B (B-faculteiten)
- C Module C (Faculteit der Medische Wetenschappen)
- D Module D (bestuursgebouw)
- E Module E (omgeving ziekenhuis Radboud)
- F Module F (Universitair Sportcentrum)

Telefoon

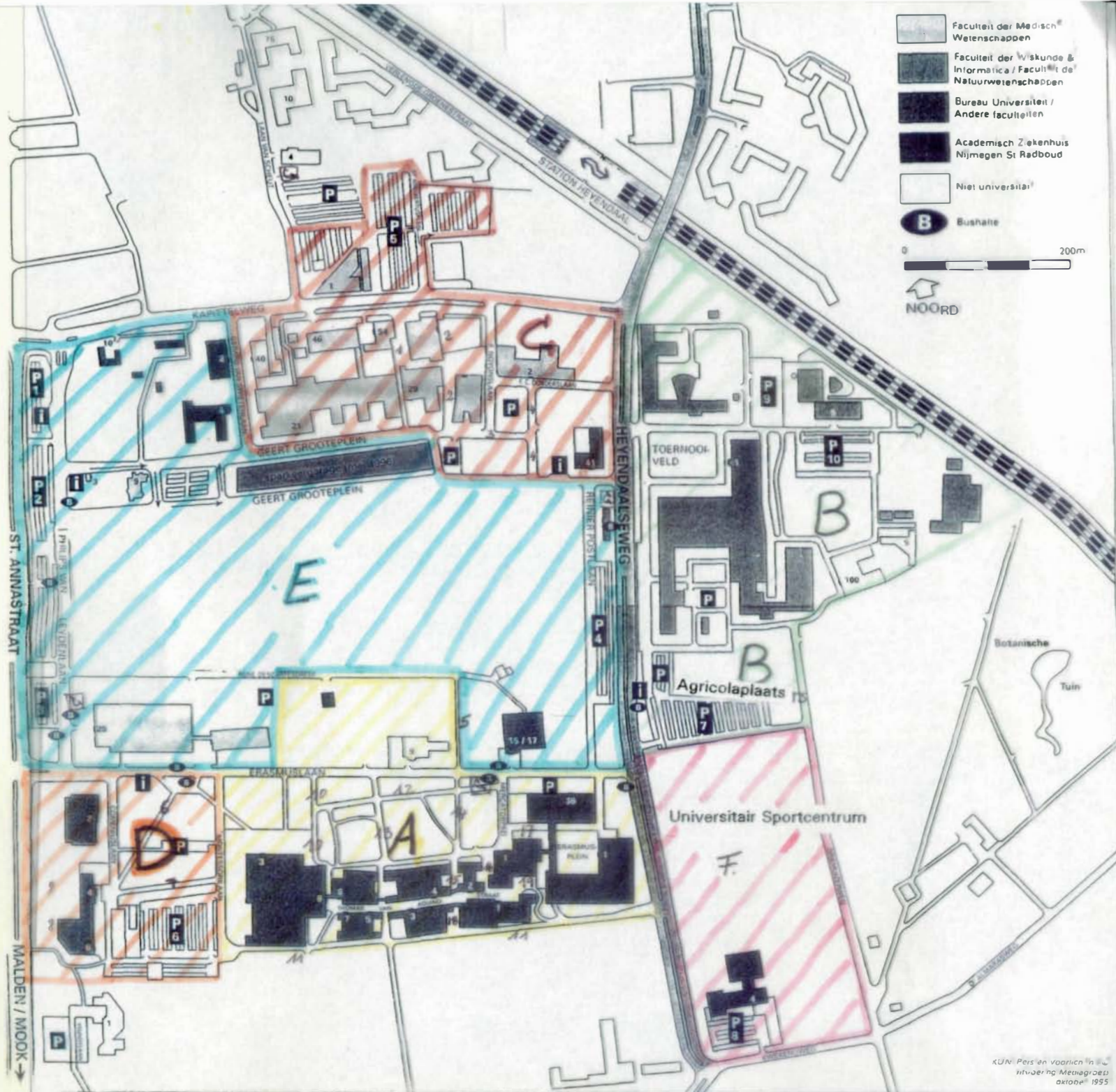
Bushaltes

Parkeerterreinen

Informatiebord

Staten en pleinen

1 Zernickeplaats	9 Holwerdapad
2 Johann Wierlaan	10 Vareniuslaan
3 Petrus Camperlaan	11 W. Nuyenslaan
4 H. Boerhaavelaan	12 Leoniuspad
5 Van Beverw. laan	13 Buytendijkpad
6 Scaligeroad	14 P. Rabuspad
7 D. Heinslaan	15 Gaiushof
8 Kemperpad	16 Weberpad
	17 A.M. Schuurmanpad
	18 Thomas Morehof
	19 Pieter Bondamplain

KUN: Pers en Voorlichting
Inleiding Metamorfie
oktober 1995

Modulaire indeling

- A Module A (A-faculteiten)
- B Module B (B-faculteiten)
- C Module C (Faculteit der Medische Wetenschappen)
- D Module D (bestuursgebouw)
- E Module E (omgeving ziekenhuis Radboud)
- F Module F (Universitair Sportcentrum)

Staten en pleinen

- 1 Zernickeplaats
- 2 Johann Wierlaan
- 3 Petrus Camperlaan
- 4 H. Boerhaavelaan
- 5 Van Beverwilaan
- 6 Scaligerpad
- 7 D. Heinslaan
- 8 Kemperpad

9 Holwerdapad

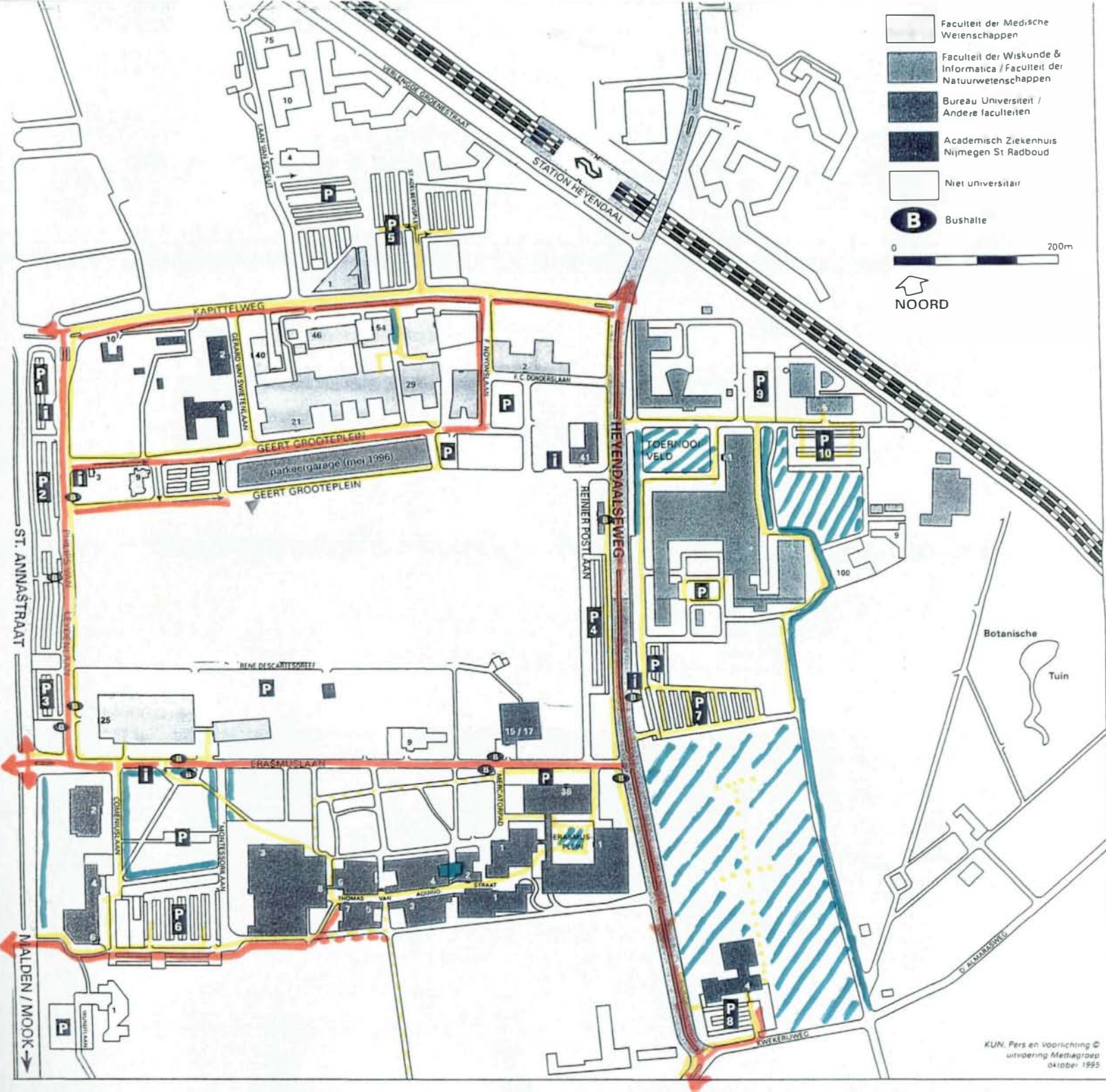
- 10 Vareniuslaan
- 11 W. Nuyenslaan
- 12 Leoniuspad
- 13 Buytendijkpad
- 14 P. Fabuspad
- 15 Gaiushof
- 16 Weberpad
- 17 A.M. Schuurmanpad
- 18 Thomas Morehof
- 19 Pieter Bondamplain

Telefoon

Bushaltes

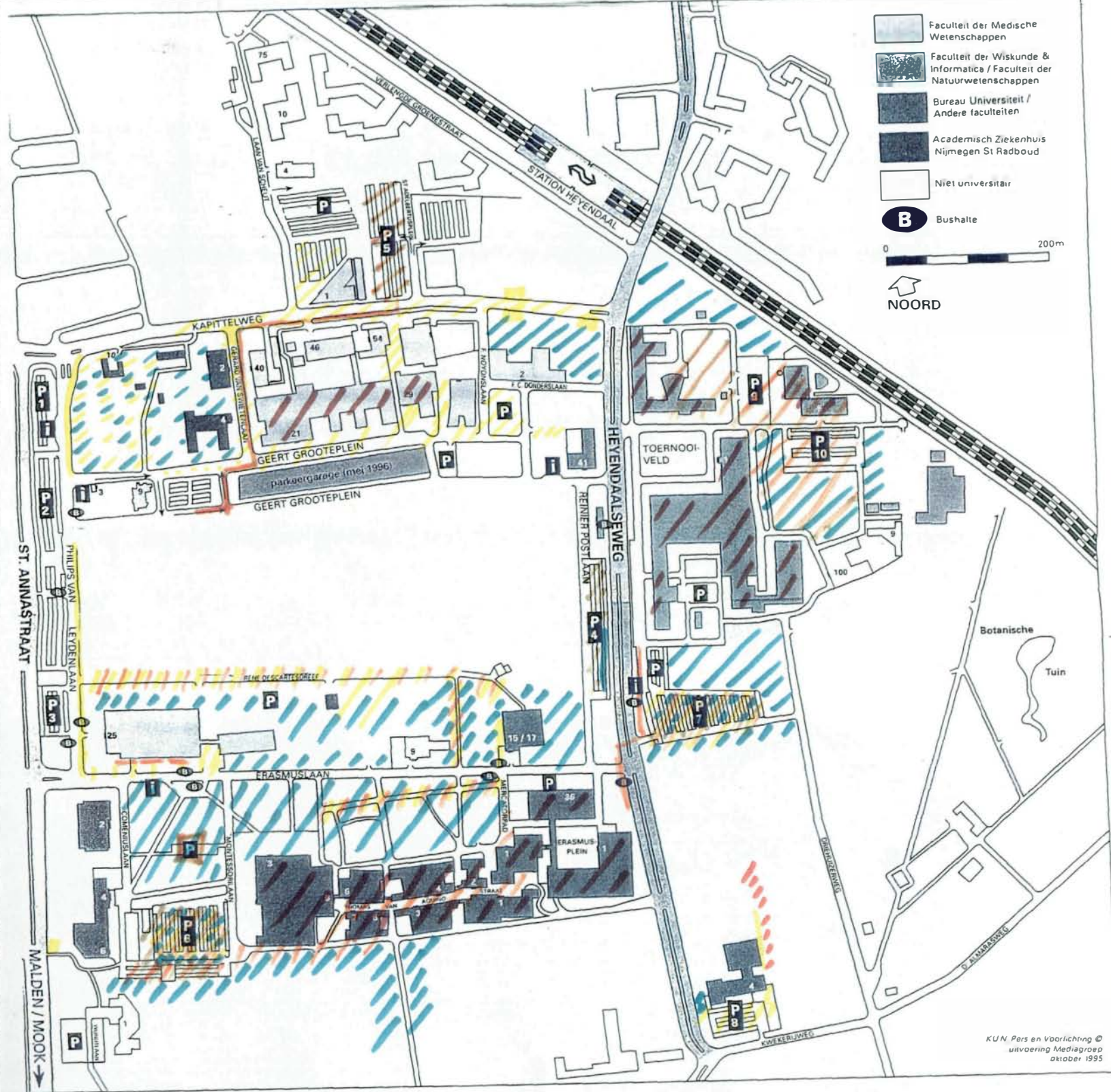
Parkeerterreinen

Informatiebord

Gebruiksstructuurt bij daglicht

- Vaak gebruikte voetgangersroutes
- ... gestippeld: minder intensief gebruikte voetgangersroutes
- Vaak gebruikte fietsroutes
- ... gestippeld: minder intensief gebruikte fietsroutes
- Recreatie
- lijnen: langs routes en randen
- /// gearceerd: gebied

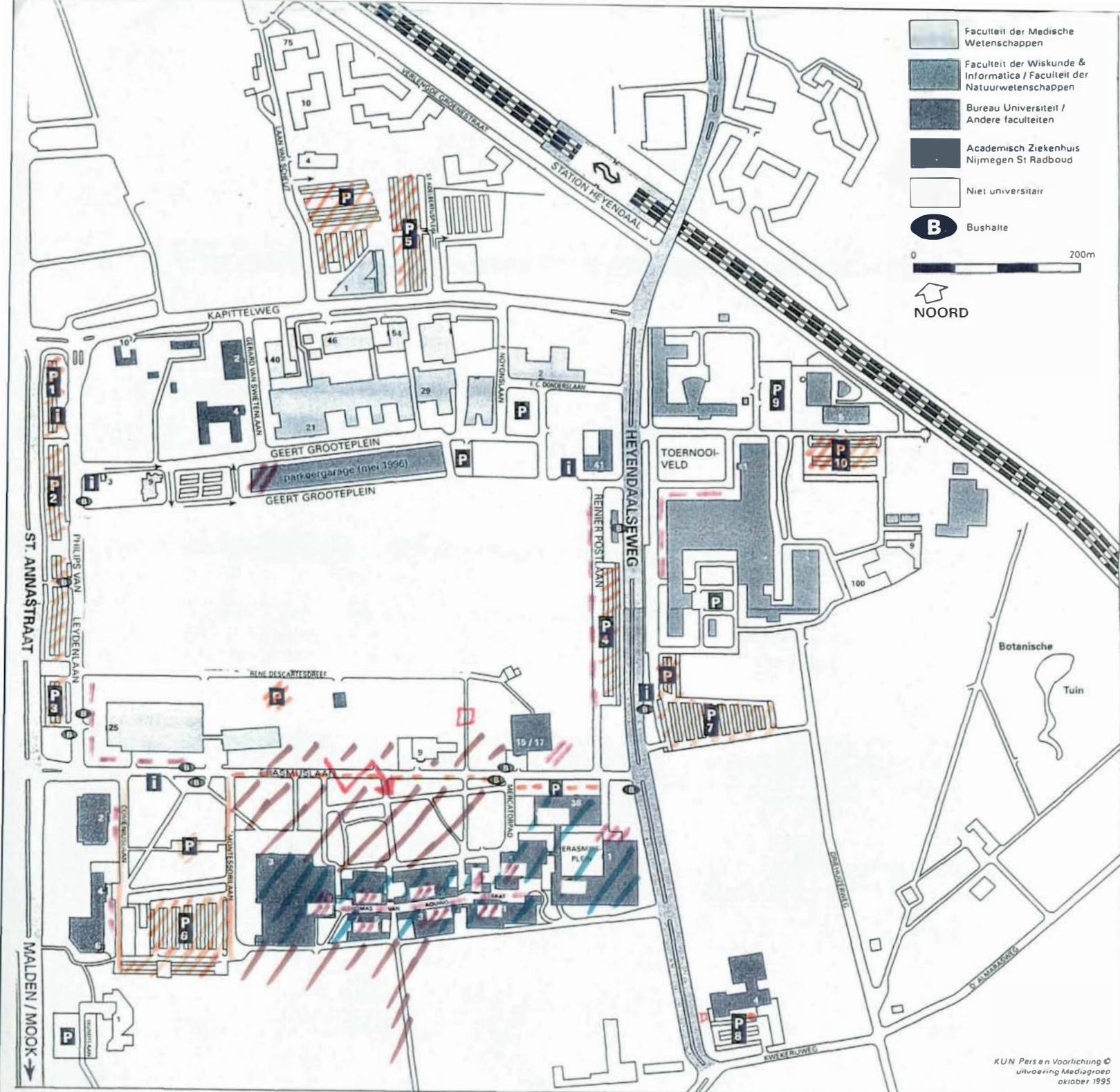

KUN Pers en Voorlichting ©
uitvoering Mediagroep
oktober 1995

Hinder overdag en bij donker

- Boschages of obstakels
- Onvoldoende verlichting
- Lange enge gangen onder de grond
- Eenzaam, geen drukte
- "Eng" zonder duidelijke specificatie (< interviews en studentenenquête)

KUN, Pers en Voorlichting ©
uitvoering Mediagroep
oktober 1995

KUN Pers en Voorlichting ©
uitvoering Mediagroep
oktober 1995

Delicten

- Autodiefstal en -inbraak
- Fietsendiefstal
- gestippeld: langs wegen en routes
- gearceerd: in/bij fietsenstalling v.e. specifiek gebouw
- Vandalisme
- Verkrachting
- Aanranding/fysiek geweld
- Exhibitionisme